

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Nová náboženská hnutí současnosti

Kruh přátel Bruna Gröninga

Jana Štrausová

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

Nová náboženská hnutí současnosti

Kruh přátel Bruna Gröninga

Jana Štrausová

Vedoucí práce:

Mgr. Kateřina Mildnerová, PhD.

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedené prameny a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Poděkování

V první řadě bych ráda poděkovala vedoucí své práce Mgr. Kateřině Mildnerové, PhD. za její ochotu, cenné metodologické připomínky a rady. Dále děkuji doc. PhDr. Vojtíškovi, ThD., členům Kruhu přátel Bruna Gröninga a v poslední řadě také mé rodině za finanční podporu.

Obsah

1	ÚVOD	1
2	METODOLOGIE.....	4
3	FENOMÉN NOVÝCH NÁBOŽENSKÝCH Hnutí V EVROPĚ....	6
	3.1 Co jsou nová náboženská hnutí – vymezení pojmů	6
	3.2 Příčiny vzestupu nových náboženských hnutí.....	10
	3.3 Klasifikace nových náboženských hnutí	18
	3.4 Fenomén léčitelství v kontextu nových náboženských hnutí	22
4	KRUH PŘÁTEL BRUNA GRÖNINGA	28
	4.1 Bruno Gröning.....	28
	4.1.1 Biografie	28
	4.1.2 Základní principy učení Bruna Gröninga	34
	4.2 Kruh přátel Bruna Gröninga.....	41
	4.2.1 Historie společnosti a její organizační struktura	41
	4.2.2 Náboženská ideologie a praxe	48
5	ZÁVĚR	56
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	58
7	RESUMÉ	62
8	PŘÍLOHY.....	63

1 ÚVOD

V dnešní době se nová náboženská hnutí těší značnému zájmu jak vědecké, tak laické veřejnosti. Obecně je totiž v současné společnosti zaznamenáván hluboký pokles zájmu o církevní religiozitu, ve prospěch zvýšeného zájmu o tzv. religiozitu alternativní mimokřesťanskou či předkřesťanskou.

Nová náboženská hnutí¹ jsou víceméně novým fenoménem, objevujícím se v západní Evropě v 80. letech 20. století, později také v Čechách, a to po pádu železné opony v roce 1989. Nová náboženská hnutí se tedy ocitají v zorném poli vědeckých pracovníků, snažících tento nový fenomén nějakým způsobem uchopit a zařadit do celkového kontextu postmoderních společenských procesů.

Kruh přátel Bruna Gröninga, který má kořeny v sousedním Německu a jehož vliv se pomalu rozšiřuje i do jiných zemí Evropy (ale i světa) je v České republice doposud neznámým náboženským seskupením sdružující své přívržence kolem již zemřelé osoby zázračného léčitele Bruna Gröninga (1906 – 1959).

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala popis tohoto nového náboženského hnutí právě z důvodů, že činnost Kruhu přátel Bruna Gröninga v České republice nebyla dosud nikým podrobně popsána. Sama jsem se o činnosti tohoto společenství dozvěděla díky náhodnému setkání v sousedním Rakousku, kde se každé léto schází několik tisíc členů, aby společně prožili putovní týden v horách, oslavovali Bruna Gröninga a jeho učení, a čerpali boží energii, neboli tzv. *Heilstrom*, s jehož koncepcí Gröning v padesátých letech v Německu vystoupil.

¹ Pojem *nová náboženská hnutí* budeme dále v textu používat buď v plném znění, anebo označovat zkratkou NNH.

Bakalářská práce je rozdělena na tři části: metodologickou, teoretickou a empirickou. V části metodologické bude popsána reflexe z terénu, použitá metodologie a taktéž budou zmíněny metodologické problémy a meze této práce.

V teoretickém oddílu pak bude připraveno konceptuální zázemí pro pozdější uvedení Kruhu přátel do souvislostí s celkovým kontextem nových náboženských hnutí.

Pozornost bude věnována celkovému kontextu nových náboženských hnutí v Evropě. V první řadě budou ujasněny pojmy a vymezeno, co je vlastně za nové náboženské hnutí považováno. Dále se budeme věnovat teoretickému zasazení nových náboženských hnutí do celkového kontextu historických událostí, jež začínají sekularizací, pokračují hlubokým úpadkem náboženství a vyúsťují ve znovu obnovený zájem vyznačující se tzv. *privatizací náboženství*. Jak si také ukážeme, celkový vývoj proměny náboženství, završený zvýšeným zájmem o novou religiozitu je pouze ukazatelem hluboké společenské změny, již postmoderní společnost v současnosti prochází. Zvláštní pozornost pak bude věnována zejména důvodům sociologicko – psychologickým, jež některé jedince vedou k participaci v těchto nově vzniklých náboženských hnutích. Důležitou součástí fenoménu nové religiozity, již není možné opomenout je i klasifikační dělení a řazení. V poslední části teoretického oddílu se pak budeme zabývat fenoménem léčitelství, neboť Kruh přátel Bruna Gröninga stojí díky léčitelským schopnostem již zemřelého Bruna Gröninga na pomezí mezi náboženstvím a léčitelstvím.

Empirická část bude věnována osobě Bruna Gröninga, jeho učení a teoretické i praktické činnosti jeho následovníků sdružujících se v uskupení Kruh přátel Bruna Gröninga. Bude rozdělena do dvou pododdílů, z nichž první se zabývá biografií a výkladem učení samotného Bruna Gröninga a ve druhé je pak popsána činnost jeho následovníků

seskupených v Kruhu přátel Bruna Gröninga. V této části se dozvíme, jakým způsobem náboženská skupina funguje a jak je vykládán a předáván v praxi Gröningův odkaz. Tento oddíl je založen zčásti na empirickém terénním výzkumu – zúčastněném pozorování, a zčásti na studiu příslušné primární a sekundární literatury.

2 METODOLOGIE

Jedním z prvních kroků v začátcích této práce byla rešerše a četba primární i sekundární literatury. Četbu této literatury jsem považovala za klíčovou, zejména z toho důvodu, abych při mém pozdějším setkání se členy Kruhu přátel Bruna Gröninga² vstupovala do terénu řádně připravena.

Ještě před vstupem do terénu jsem kontaktovala Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů³, domluvila si konzultaci s jejím vedoucím doc. PhDr. Zdeňkem Vojtíškem, ThD. a požádala jej o poskytnutí dostupných informací o tomto novém náboženském hnutí. Dozvěděla jsem se, že v České republice zmínky o této skupině takřka neexistují a sám Zdeněk Vojtíšek se o Kruhu přátel Bruna Gröninga ve svých publikacích zmiňuje pouze okrajově. Taktéž v dostupné německé literatuře jsem objevila pouze několik kritických článků. To tedy znamenalo, že jsem pouze s pár informacemi začínala téměř od nuly, což bylo pro mě velkou výzvou.

V této práci nabízím doplnění provedeného krátkodobého zúčastněného pozorování studiem primární a sekundární literatury. Terénní výzkum byl proveden v Českých Budějovicích a v Plzni formou účasti na pravidelných setkáních Kruhu přátel, která se konají jednou za tři týdny. Těchto shromáždění jsem se účastnila v průběhu měsíců ledna, února, března a dubna 2012. Celkem jsem participovala na jedné úvodní hodině, kterou je členství a následná účast na dalších setkáních podmíněna, dále na šesti dvouhodinových sezeních a jednom promítání pětihodinového dokumentu o životě a díle tohoto zázračného léčitele s názvem *Fenomén Bruno Gröning*.

² V kontextu této práce budeme pro usnadnění dále nazývat Kruh přátel Bruna Gröninga buď v celém znění, anebo pouze zkráceným výrazem *Kruh přátel*.

³ Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů je občanským sdružením, registrovaným Ministerstvem vnitra roku 1993. (viz. www.sekty.cz).

Na pravidelných setkáních Kruhu přátel jsem jako studentka, píšící svou práci na téma Bruno Gröning, byla přijata velmi vřele a s nadšením. Ovšem nutno podotknout, že má další účast, byť jen v rámci výzkumu byla podmíněna vstupem do Kruhu přátel, neboť jiným způsobem totiž nebylo možné získat přístup k základní literatuře ani k dalšímu kontaktu se členy. V průběhu následujících sezení mi vedoucími místních společenství, s nimiž jsem byla v kontaktu, byly zapůjčovány různé knihy, publikace, DVD apod. Ze strany následovníků Bruna Gröninga zde celkově byla očividná snaha o to, mi jako výzkumníkovi vyjít co nejvíce vstříc. Často mi dokonce byly dávány některé užitečné tipy, na co se zaměřit a co by mohlo být pro mou práci přínosné. Nakonec se mi začalo scházet téměř nepřehledné množství materiálu a mé počáteční obavy pramenící z nedostatku literatury se změnily v obavy, zdali vůbec bude možné v rámci této práce pojmout všechna témata a informace, k nimž jsem v průběhu svého bádání získala přístup.

3 FENOMÉN NOVÝCH NÁBOŽENSKÝCH Hnutí V EVROPĚ

3.1 Co jsou nová náboženská hnutí – vymezení pojmů

Obecně můžeme všechna nová náboženská hnutí zahrnout pod zastřešující pojem *nová religiozita*, který označuje nejen nová náboženská hnutí samotná, ale také nové posuny v církvích tradičních.⁴ Nová religiozita je fenoménem 2. poloviny 20. století a po obrovské vlně kritiky a úpadku stávajícího křesťanského náboženství je návratem zejména k předkřesťanské a mimokřesťanské tradici.⁵

Termín *nová náboženská hnutí* byl do diskursu nové religiozity zaveden v 70. letech 20. století a jsou jím označovány takové organizace, jež se svou ideologií nějakým způsobem odlišují od tradičních náboženství. „Nová“ jsou nazývána nejenom proto, že jsou opravdu nová vzhledem k délce trvání jejich existence, ale i nová v tom smyslu, že přicházejí s novými přístupy či učením.

Pokud se budeme tázat, čím tato nová náboženská hnutí vlastně jsou, je třeba si jasně vymezit hranici mezi tím, co budeme považovat za staré a co za nové. Podle Zdeňka Vojtíška, předního českého odborníka na nová náboženská hnutí v České republice, má termín *nová náboženská hnutí* smysl právě jen v kontextu toho, co považujeme za staré.⁶

Pokud uvažujeme o konceptech starého a nového v té nejobecnější rovině a chtěli bychom usilovat o jasné vymezení mantinelů, za kterými je již náboženství považováno za staré, narazíme zde na zcela zásadní problém. Je velmi důležité uvědomit si skutečnost, že hranice novoty či

⁴ Lužný 1997, s. 21.

⁵ Viz Štampach 1997, s. 159; Václavík 2007, s. 64; Partridge 2006, s. 20.

⁶ Vojtíšek 2007, kap. 1.

stáří daného náboženského hnutí je velmi složité přesně stanovit, a tyto hranice se tedy stávají pojmem do jisté míry relativním.

Náboženská idea sama o sobě je totiž málokdy opravdu zcela nová, povětšinou bývá modifikovanou verzí myšlenek starších. Důvody proměny konceptuální báze těchto základních náboženských idejí mohou být spojeny jak s historickým kontextem doby, kdy jazyk, či metaforické vyjádření základních myšlenek mohou působit poněkud zastarale, tak i s lokalizací výskytu daného náboženského směru.⁷ Na příkladu Buddhismu, náboženského systému vyvíjejícího se v Asii již od 5. století př. n. l., a jehož koncept přinesený do Evropy je tedy pro nás, obyvatele starého kontinentu relativně nový, můžeme pozorovat tuto dimenzi nahlížení pojetí novosti ve vztahu k místu působení. Jinými slovy to, co je pro obyvatele jedné země, či kontinentu považováno za náboženství staré či tradiční, může být na jiném místě (či v jiné době) považováno za nové a netradiční.

Zdeněk Vojtíšek (2007) vymezuje NNH následovně: „(...) jako nová náboženská hnutí označujeme ta hnutí, jejichž vznik je motivován novou náboženskou ideou a která dosud nedosáhla respektovaného postavení v té společnosti, v níž působí.“⁸ Podle autora se nová NNH za první vymezují v opozici vůči starému a za druhé za nová jsou považována ta hnutí, jež stále ještě „čeří klidné hladiny tradičních náboženských rybníčků.“ Jinými slovy, NNH jsou taková náboženství, která nejsou ve společnosti dostatečně etablována, která ještě nebyla uznána jako právoplatná.⁹ Na této bázi bychom tedy neměli zkoumat, zdali nějaká skupina je či není novým náboženským hnutím, ale spíše zdali má v dané společnosti „postavení nové náboženské skupiny.“¹⁰

Pro potřeby této práce se proto spokojme s tím, že za staré či tradiční náboženství v evropském kontextu budeme považovat,

⁷ Vojtíšek 2007, kap. 1.

⁸ Vojtíšek 2007, s. 19 – 20.

⁹ Vojtíšek 2007, kap. 1.

¹⁰ Ibid., s. 19 – 20.

s přihlédnutím k historickým souvislostem, křesťanství a jeho odnože a za nová budeme považovat ta, jež jsou motivována novou náboženskou ideou.

Vznik nových náboženských hnutí se datuje do 60. let 20. století do Spojených států Amerických.¹¹ Do Evropy se tato nová hnutí dostávají okolo 80. let a do Čech až po pádu železné opony v roce 1989.¹² „*K těmto hnutím bývají přiřazena i starší hnutí, která se ovšem u nás zviditelnila právě až po roce 1989, a samozřejmě i hnutí mladší, některá dokonce vzniklá přímo u nás.*“¹³

V rámci diskuse o náboženství, ať již novém či starém, bychom ale neměli opomenout ani ono samotné slovo *náboženství*, které při nesprávné interpretaci může být do jisté míry zavádějící, zejména pak, pokud budeme hovořit o náboženství s nenáboženským základem.

Je tedy nezbytné, jestliže usilujeme o kontextuální zařazení Kruhu přátel Bruna Gröninga, vymezit hranice toho, co je samotné náboženství, neboť jak se přesvědčíme v empirické části, členové Kruhu přátel sami o sobě tvrdí: „*nejsme žádnou sektou, ani žádným náboženstvím.*“¹⁴

Pokud jde o etymologickou podstatu slova *náboženství*, pak výraz samotný pochází z latinského *religio*, což znamená neustálé obracení se k něčemu, svědomité, uvědomělé přihlížení.¹⁵

Ivan Odilo Štampach (2008), významný český religionista, v diskuzi o definici pojmu vymezuje náboženství jednoduše jako „*vztah člověka*

¹¹ Blíže o vzniku NNH viz kapitola 3. 4.

¹² Vojtíšek 2007, kap. 1.

¹³ Vojtíšek 2007, s. 17.

¹⁴ Viz. zúčastněné pozorování (Plzeň, 12.3.2012).

¹⁵ Horyna in. kolektiv autorů 1998.

*k transcendentní skutečnosti,*¹⁶ přičemž tento vztah je zde nahlížen strukturálně orientovanou optikou.¹⁷

Tvrzení Iva O. Štampacha (2008) je klíčové v tom smyslu, že dovoluje jako náboženství chápat i ty systémy, které neuctívají boha jako takového, ale jakkoliv jinak se vztahují ke skutečnosti, která přesahuje lidskou zkušenost. V podobném smyslu se vyjadřuje i filozofický slovník (1998): *„Náboženství je především relační fenomén. Je určováno vztahem člověka k moci či síle (zpravidla pocíťované jako posvátno), jež ho převyšuje a představuje poslední podmínku jeho existence.“*¹⁸

Náš rodný jazyk však sám o sobě skrývá ještě jedno úskalí související přímo s etymologií slova *náboženství*. Oproti hodnotově neutrálnímu anglickému výrazu *religion* nám totiž čeština předkládá božský prvek již v kořeni samotného slova *náboženství*, a tudíž může evokovat nutnou přítomnost boha.¹⁹ V podobném smyslu se vyjadřuje i autor filozofického slovníku Vladimír Neff (2008): *„Náboženství může být bez Boha, ale nemůže být bez zbožnosti; (..) bez Boha se náboženství může obejít, ale nikoli bez posvátnosti; a posvátnými se hodnoty lidského života stávají tehdy, když je člověk uvádí ve vztah s nadrozumovými a nadmyslovými, tedy jeho poznávacím schopnostem se vymykajícími skutečnostmi.“*²⁰

Od vymezení podstaty náboženství se nyní dostáváme až k samotnému pojetí toho, co je bůh. Bruno Gröning ve svém učení o bohu často hovoří, jeho léčitelské schopnosti od boha pocházejí a on sám se

¹⁶ Štampach 2008, s. 30.

¹⁷ Strukturálně orientovaná definice *„vidí náboženství jako vztah, jehož jedním pólem je člověk, ať již viděný individuálně či sociálně a druhý pól, jež je určen různě, částečně i v závislosti na hodnotícím přístupu autora k náboženství“* (Štampach 2008, s. 29).

¹⁸ Kolektiv autorů 1998, s. 282.

¹⁹ Jiná dimenze problematizace výrazu *bůh* spočívá v dilematu, zdali psát slovo bůh velkým, či malým písmenem, neboť čeština dovoluje dvě grafické varianty slova bůh/Bůh. Pro potřeby této práce tudíž přebíráme řešení Zdeňka Vojtíška, který pokud hovoří o *Bohu*, má tím na mysli Boha v rámci monoteistického náboženství, o *bohu* pak hovoří v kontextu náboženství ostatních a ve všeobecném smyslu (Vojtíšek 2007, s. 11).

nazýval „malým božím pomocníkem.“²¹ V rámci výše uvedeného tvrzení, že „náboženství je vztah k transcendentní skutečnosti,²² můžeme tedy pojmy *bůh*, *božství*, *božský* chápat jako možné vyjádření či pojmenování této transcendentní skutečnosti se zdůrazněním slov „možné vyjádření“ abychom ponechali prostor i pro jiná možná pojmenování této skutečnosti (jako například koncepty přírodních sil, energií, čaker, čchi, duchové a jiné).

V kontextu Kruhu přátel Bruna Gröninga je vztah k transcendentní skutečnosti vyjádřen nejen vztahováním se k bohu jako takovému, ale zejména ke zvláštnímu druhu energie, tzv. *Heilstromu*, který má ale taktéž božskou podstatu. Kruh přátel tedy lze za podmínek zde stanovených za náboženství považovat, neboť dle našeho vymezení jsou splněny základní předpoklady, které nám jasně stanovují hranice toho, co je, a co není náboženství.

3.2 Příčiny vzestupu nových náboženských hnutí

Nová náboženská hnutí jsou podle Zdeňka Vojtíška (2007) lidmi přijímána různě – některými jsou odmítána a jinými naopak přijímána. Příčinou tohoto postavení je právě problematika novosti. Na jednu stranu jsou přijímána negativně právě proto, že jsou nová (a tudíž jako neznámá mohou vzbuzovat obavy) a na straně druhé, právě proto, že jsou nová, neotřelá, nezatížená historickými událostmi (jako je zatíženo např. křesťanství), mohou být pro některé jedince lákavá.²³

V dnešní době jsme na jedné straně svědky hlubokého úpadku tradičního církevního náboženství jako takového, a na straně druhé jsou

²⁰ Neff 2008, s. 245.

²¹ Kamp 2008.

²² Štampach 2008, s. 30.

²³ Vojtíšek 2007.

jisté druhy náboženství na vzestupu. Tento zdánlivý paradox, jak jej zmiňuje další český religionista A. P. Tycho (2001) má ale své logické vysvětlení.²⁴ Na jeho počátku stojí dlouhý postupný proces odnáboženštění, neboli sekularizace, ke kterému dochází po dlouhých staletích vlivu křesťanské církve a na jeho konci pak stojí znovuobnovení zájmu o náboženství, ale již ne o tradiční, křesťanské, ale o jiné, alternativní.

Sekularizační proces, započatý již v 17. století a pokračující až do století dvacátého, měl své příčiny zejména v uvědomění si jistých rozporů mezi tím, co hlásalo učení církve a mezi tím, co se věřícím jevílo nezávisle na něm. Velký podíl na odhalení těchto nesouladů v tom, co tvrdí Bible a co věda, měl zejména rozvoj věd a filozofie a je spojený se jmény Isaac Newton, Galileo Galilei, René Descartes nebo Gottfried Wilhelm Leibniz.²⁵

Jedním z nejvýznamnějších mezníků procesu sekularizace a jakýmsi pověstným hřebíčkem do rakve křesťanského náboženství se stalo vydání Darwinovy práce *O původu druhů* z roku 1859. Toto dílo svým výkladem evoluce zcela převrátilo tradiční výklad Bible a tím značně urychlilo sekularizační proces.²⁶

Francouzský sociolog Émile Durkheim, jež sociologii přispěl snahou o zkoumání jednotlivých fenoménů reality jako „sociálních faktů,“ se mimo jiné zabýval sociologií náboženství a studoval jeho proměny v průběhu dějin. Jádrem jeho zájmu bylo právě odhalení důvodů, jež zapříčinily rozpad tradičních náboženských hodnot. Podle Durkheima (2002) dříve náboženství plnilo ve společnosti integrační funkci.²⁷ Lidé se skrze náboženství ujišťovali o společných cílech a to udržovalo jejich

²⁴ Tycho 2001.

²⁵ Harrington a kol. 2006, kap. 1.

²⁶ Harrington a kol. 2006, kap. 1.

²⁷ Durkheim cit. in Lužný 1999, s. 41.

vzájemnou solidaritu. Následný úpadek náboženství byl dle Durkheima způsoben zejména posunem od víry v bohy k víře v racionalizaci a pokrok, jež se podle něho stalo jakousi novou formou náboženství.

Toto vymanění myšlení z dosavadního vlivu magie ve prospěch racionálního myšlení nazývá německý sociolog Max Weber (1998) tzv. *odkouzlením světa*.²⁸ Devatenácté století je totiž především dobou rozvoje, industrializace a racionalizace, kdy vše musí mít svůj důvod a jasné, empirické vysvětlení. Max Weber (1998) také hledá důvody sekularizace v propojení náboženské filozofie a kapitalistické idey. V díle *Protestantská etika a duch kapitalismu*, poprvé publikovaném mezi lety 1904 – 1905, hovoří o tzv. duchu kapitalismu jako o hybné síle procesu překonání náboženství a vítězství kapitalismu právě za podpory protestantské etiky.²⁹ „*Obecně lze proces racionalizace vymezit jako vrůstající všeobecný tlak k takovému uspořádání života, ve kterém převládá kalkulace jako základní strategie sociálního jednání, jsou eliminovány všechny formy magického myšlení a rozvíjí se technické a procedurální myšlení, jež vede k praktické orientaci a ovládnutí okolního světa.*“³⁰

Původní entusiastický záchvěv víry ve vědu jako ve vyšší stupeň na evolucionistickém žebříčku vývoje náboženského myšlení, s tím, že věda je díky svým dosavadním poznatkům schopna vysvětlit všechny až doposud nevysvětlitelné zákonitosti života, ale ve 20. století, po zjištění, že ani věda není všemocná, a že stále zůstávají otázky, na které ani ona nezná odpověď, opět nahradila potřeba vztáhnout se a uctívat skutečnost nás přesahující. Ačkoliv se dle sociologů nyní nacházíme ve značně sekularizovaném historickém období a konkrétně v českém prostředí je patrná silná nedůvěra k náboženství, některé současné průzkumy dokazují, že zde přesto koexistuje obecné přesvědčení o existenci nějaké

²⁸ Weber in Lužný 1999, s. 52.

²⁹ Weber 1998, s. 185 – 245.

formy nadpřirozeného jsoucna, a lidstvo jako takové má odjakživa tendenci se k němu nějakým způsobem vztahovat.³¹

Proces sekularizace tedy v průběhu 20. století vrcholí jakousi náboženskou a duchovní revolucí v individuální sféře, kterou označuje německý sociolog Thomas Luckmann (1991) jako *privatizaci náboženství*.³² Tato privatizace není ničím jiným, než pomyslnou tečkou završující staletí trvající nadvládu křesťanského náboženství v Evropě. Je jakýmsi zakončením celkového kontinuálního vývoje sekularizace začínající postupným oddělováním sféry náboženství od ostatních sfér a končící právě privatizací náboženství, kdy se sféra náboženství jako veřejné instituce přesouvá do privátní oblasti a stává se subjektivní záležitostí. *„Tento stav je výsledkem historického vývoje západních společností, během něhož se osobní identita stala výrazně soukromou záležitostí a jako důsledek institucionální segmentace vznikla tzv. sféra soukromí.“*³³ Tato vznikající sféra soukromí a sílící individualismus jsou dle Dušana Lužného (2007) spojeny s celkovým vývojem společnosti. Lidé podle něj v posledních desetiletích obrací své vnímání k obecné touze po svobodě, chtějí být sami strůjcem svého života a štěstí a to se samozřejmě odráží i v touze po svobodě v rámci náboženského vyznání.³⁴ Vznikají tak různé formy individuální religiozity. *„To, co bývá běžně chápáno jako symptom úpadku tradičního křesťanství může být*

³⁰ Lužný 1999, s 53.

³¹ *„Jistý druh náboženství nacházíme u všech národů a v každé době; stav, kdy by bylo lidstvo bez náboženství, nezná ani historie, ani prehistorie. Všude náboženství vystupuje jako původní danost; nikde jej nelze odvodit od nenáboženských jevů jako je animismus, animatismus, totemismus, magie.“* (Brugger 1994, s. 255). Také v knize *Antropologie náboženství* se její autorka Fiona Bowie (2008) zabývá popisem různých způsobů (neboli forem religiozity) jakými se příslušníci neliterárních a neevropských kultur vztahují k transcendentní skutečnosti. V tomto kontextu tedy můžeme tvrdit, že různé formy religiozity zde existují již odnepaměti, a že náboženskost není v dějinách ničím novým, ale naopak, vždy byla součástí lidských životů jako takových. Pokud zamýšlíme hovořit o religiozitě soudobé, v tomto případě pro ilustraci konkrétně české společnosti, pak např. David Václavík předkládá zajímavý údaj, ve kterém na jednu stranu připouští, že ač podle současných sociologických výzkumů téměř 60% Čechů o sobě prohlašuje, že jsou „nevěřící“ v rámci nějaké formy náboženství, přesto více než 51% Čechů a Češek věří v existenci určité formy nadpřirozena. (Václavík 2007, s. 5).

³² Luckmann cit. in Lužný 1999, s. 72 – 81.

³³ Lužný 1999, s. 79.

³⁴ Lužný 1997.

*podle Luckmana symptomem daleko revolučnější změny, totiž nahrazení institucionální specializace jeho novou sociální formou.*³⁵

Nastínění procesů, do této doby víceméně historických, nás ale automaticky musí vést k otázkám po možných konsekvencích v subjektivní rovině. Výše jsme nastínili vývoj úpadku náboženství a jeho transformace v nové formy soukromé sféry religiozity, nicméně o této problematice bylo až doposud pojednáváno spíše v obecné rovině historického rámce. Sociokulturní dopady sekularizace v subjektivní rovině mohou být dvojího rázu, který se odvíjí od toho, z jaké perspektivy na ně hledíme. Na jednu stranu mohou být vnímány negativně, jako vývoj směřující k neurčitosti, rozvrácenosti, vykořeněnosti a ústící v nejistotu, avšak na stranu druhou se určité aspekty mohou naopak jevit jako pozitivní, odvíjející se od přijímání individualizace, náboženské tolerance a plurality jako vítaných fenoménů postmodernity. Jinými slovy, mohou být vítanou změnou. Pokud se hlouběji zaměříme na důsledky procesu sekularizace v subjektivní rovině, je třeba vycházet opět z období přechodu od modernity k postmodernitě, jak bývá současná epocha označována.³⁶ Je pro ni typická značná spotřeba statků a kladení velkého důrazu na individualismus a materialismus. Obecně se postmoderní doba vymezuje kriticky proti myšlence univerzálních dějin, jež byla typická pro období modernity, a je zde zřetelná snaha o revizi velkých a univerzálně platných vyprávění. Ve 21. století zaostává za překotným rozvojem vědy a technologií přizpůsobení lidských schopností v oblasti morální a duchovní. Jinými slovy v morální, etické a duchovní sféře lidského života se žádné překotné objevy, jež by změnily běh světa (jako je tomu právě u vědy a technologií) neodehrál. Z tohoto rozporu mezi lidstvím a technologií pramení hybná síla myšlenek postmodernity.³⁷ Revize a kritika mohou

³⁵ Lužný 1999, s. 80.

³⁶ Období modernity vymezuje sociolog A. Tonybee od konce 15. do počátku 20.stol; (Harrington a kol. 2006). Slovo *postmoderní* je zde použito ve smyslu slova *postmodernita* – jež je definována jako „specifická sociální situace; nové sociální uspořádání.“; (viz. Harrington a kol. 2006, s. 342).

³⁷ Harrington a kol. 2006, s. 341.

vést ke vnímání naší existence jako díla pouhé náhody – objevuje se nejistota. Avšak tato nejistota je vnímána daleko hlouběji, než jen jako „dočasná okolnost.“³⁸ Tato neurčitost, nejednoznačnost, roztržitost, jež je pro současnou dobu tak typická, může vést až k „oživení náboženského fundamentalismu jako jednoho z projevů postmoderní nespokojenosti – jako reakce na nejistotu a rizika, jež plodí globální společnost.“³⁹

Dle Romana Ingleharta (1977) dochází v postindustriálních rozvinutých zemích k tzv. „tiché revoluci.“⁴⁰ Jedná se o celkovou změnu životního stylu v kontextu mezigeneračních proměn vyznačující se citelným posunem hodnotových preferencí. Tato změna je umožněna materiálním blahobytem a podnícena ideami kontrakultury⁴¹ a vede paradoxně k důrazu na postmateriální hodnoty. Jak ale Inglehart dále zdůrazňuje, postmaterialismus podle něj není základním hybatelem, ale spíše jedním z aspektů širěji pojaté celkové změny hodnotových preferencí. V kontextu tohoto posunu hodnotových preferencí směrem k důrazu na kvalitu života dochází ke „snižování významu tradičních politických, náboženských, morálních a sociálních norem.“⁴² Snížení významu těchto norem je spojováno právě s nedůvěrou v tradiční křesťanskou církev. Na druhou stranu se však pokles těchto norem paradoxně neprojevuje sníženou religiozitou, ale hledáním jiných alternativ. Lidé dychtící po duchovním uspokojení již tedy nehledají v institucionalizované sféře tradiční křesťanské církve, ale zaměřují svou pozornost do tzv. soukromé sféry, a dochází tedy k výše zmíněné privatizaci náboženství.

Neměli bychom opomenout zmínit i skutečnost, že s celkovým rozvojem jde ruku v ruce i globalizace; ta z našeho světa udělala jednu

³⁸ Harrington a kol. 2006, s. 342.

³⁹ Ibid., s. 356.

⁴⁰ Inglehart cit. in Lužný 1997, s. 151.

⁴¹ Vysvětlení pojmu *kontrakultura* viz níže.

⁴² Inglehart cit. in Lužný 2007, s. 151.

velkou propojenou globální vesnici a jedním z jejích důsledků v rámci religiozity je náboženský synkretismus, neboli přebírání a kombinování prvků jednotlivých náboženství.⁴³ Synkretismus nových náboženských směrů může být lákavý například právě jako alternativa ke stávajícímu křesťanskému náboženství, neboť právě ony nové směry nabízejí něco z našeho pohledu nevšedního a jiného.

Pokud na důsledky sekularizace a příčiny vzestupu nové religiozity pohlédneme z psychologického hlediska, hybné síly vzestupu alternativních náboženství mohou spočívat zejména v duchovní touze nějak uchopit svůj život, dát mu nějaký směr, nějaký smysl. Ačkoliv musíme připustit, že některé z důvodů uvedené níže mohou být zároveň důvodem ke vstupu do jakékoliv náboženské skupiny. Obecně mohou být hybnou silou k participaci v náboženské skupině pocity sounáležitosti v rámci interpersonálních vztahů, kterých se jim v prostředí hnutí může dostat a pak také určitá zkušenost společného prožitku. *„Například při křesťanské eucharistii jedinec skupinu spoluúčastníků chápe a citově prožívá jako „tělo Kristovo“, takže náboženský prožitek do značné míry splývá s prožíváním intenzivních interpersonálních vztahů.“*⁴⁴ *„Podobnou roli hraje společný zpěv, modlitba, společná účast na obětech, mystériích, orgiích atd. Zkušenost mimořádného duševního sblížení poskytuje vzájemné svěřování osobních tajemství, především různých poklesků, jak k němu dochází v křesťanských probuzeneckých skupinách.“*⁴⁵

V prostředí Kruhu přátel Bruna Gröninga toto společné prožívání hraje velkou roli. Na setkáních jichž jsem se zúčastnila, byl kladen velký důraz na přijímání Gröningova *Heilstromu*, neboli *Božího proudu*, jak v subjektivní rovině, tak v rovině interpersonální.⁴⁶

⁴³ Lužný 1997.

⁴⁴ Říčan 2002, s. 141.

⁴⁵ Říčan 2002, s. 142.

⁴⁶ Zúčastněné pozorování (České Budějovice, 27.3. 2012); více viz kapitola 4.2.2

Pavel Říčan (2002) také zdůrazňuje nejen uspokojení z prožitku mimořádného při společné modlitbě, ale i ze společných činností v rámci volného času, či jiné formy spolupráce, například organizace setkání, soutěží, prezentací a jiných činností v rámci skupiny. Také v Kruhu přátel Bruna Gröninga mají všechny tyto činnosti ať již přímo na setkáních či formou společných činností v rámci volného času své místo. Na setkáních, jichž jsem se účastnila, byli členové neustále zváni na různá ať mezinárodní, či celorepubliková zasedání či jinak vyzýváni k participaci v rámci Kruhu přátel.⁴⁷

Zvláštní roli pak hrají i prožitky při výjimečných událostech, jako jsou zdravotní potíže, smrt v rodině, narození, sňatek, kdy tyto události společně prožívané mají jednotící charakter. *„Vzpomínky na takové události dávají členu pocit bezpečí a identity a mohou ho pevně poutat ke skupině i tehdy, když je od ní nadlouho vzdálen.“*⁴⁸ Zdeněk Vojtíšek (2007) v kontextu dialogu na téma participace v NNH poukazuje na to, že existují určitá životní období, kdy člověk hledá stabilitu, často právě mimo svou rodinu. Mezi tato období patří přechodové fáze, jako např. do období dospělosti, dále životní otřesy, období osobní lability (strach, negativní myšlení) apod. Přitažlivost NNH se pak může jevit například ve skutečnosti, že NNH nabízejí možnost někam náležet, osobně se angažovat v něčem smysluplném, často se také snaží odpovídat na otázky po smyslu života, a důležitou determinantou vstupu do konkrétního hnutí pak dle Vojtíška také může být fakt, že víra některých NNH se zdá být snadno přístupná, přehledná a srozumitelná.⁴⁹

Dle Zdeňka Vojtíška (2007) se taktéž mohou vyskytovat i jiné, víceméně pozitivní motivace pro participaci v NNH.⁵⁰ Účast v nějakém novém náboženském hnutí může jednoduše být výsledkem náboženské

⁴⁷ Viz kapitola 4.2.2

⁴⁸ Říčan 2002, s 142.

⁴⁹ Vojtíšek 2007.

⁵⁰ Vojtíšek 2007.

svobody a potažmo i jisté atraktivitu, spojené s novým náboženským hnutím jako něčím neobvyklým. Tedy podobně, jako si můžeme zvolit svůj styl života, můžeme si zvolit i náboženský směr, který nám bude nejvíce vyhovovat a splní naše požadavky. *„O nových náboženských hnutích tak můžeme říci, že vznikají z touhy člověka po takovém způsobu náboženského života, který by byl pro něho relevantní, tedy plně odpovídající jeho náboženské situaci.“*⁵¹

Vznik nových náboženských hnutí a jejich participace v nich však také může být výrazem nesouhlasu se stávající náboženskou, politickou či sociální situací. Dušan Lužný (2007) vznik NNH spojuje s vývojem tzv. *kontrakultury* – jakýmsi hnutím protestu. *„Tento protest se zaměřuje především na kritiku přeměny člověka, přírody a sociálních vztahů v nástroje, jež lze ovládat a používat ke zvyšování masového konzumu.“*⁵² V podobném smyslu se vyjadřuje i Zdeněk Vojtíšek (2007), který NNH nazývá *hnutími protestu*.⁵³ NNH podle něj vznikají zejména z důvodů nespokojenosti se stávající situací, s filozofickou podstatou stávajících náboženství, dále s určitou uzavřeností některých náboženství jen pro „vyvolené“, ale může jím být i určité historické stigma křesťanství, jež vede lidi k vyhledávání nových, přijatelnějších alternativ.

3.3 Klasifikace nových náboženských hnutí

Existuje velké množství klasifikací NNH lišící se dle perspektivy autora klasifikace a kritéria klasifikace. Klíčem k roztřídění může být např. předmět víry, způsoby a praktiky víry, přístup ke světu, typ organizace a podobně.

⁵¹ Vojtíšek 2007, s. 87.

⁵² Lužný 1997, s. 149.

⁵³ Vojtíšek 2007, s. 27.

Nizozemský religionista Jacques Waandenburg (1997) hovoří o tzv. *explicitních a implicitních náboženstvích*.⁵⁴ „Explicitní náboženství jsou ta, která jsou svými vyznavači vědomě interpretována jako náboženská; naproti tomu implicitní náboženství nejsou vědomě chápána jako náboženská, jejich náboženský charakter lze odhalit analýzou chování, řeči nebo jiných projevů skryté náboženskosti.“⁵⁵ V této souvislosti bychom námi studované hnutí mohli považovat za implicitní náboženství, neboť při úvodní přednášce společnosti, kterou jsem navštívila, bylo mimo jiné zdůrazněno, že Kruh přátel není sektou, ani žádným náboženstvím.⁵⁶ Dušan Lužný (1997) dále zdůrazňuje, že ačkoliv se implicitní náboženství může oproti explicitnímu ostře vymezovat, v zásadě v rámci náboženství plní ty samé funkce jako náboženství explicitní a někdy bývají označována jako „*funkcionální alternativy náboženství*.“⁵⁷

Pokud rozlišujeme NNH podle jejich vztahu k tomuto světu, pak je můžeme rozdělit do tří kategorií na: 1) hnutí odmítající svět, 2) hnutí přijímající svět a za 3) hnutí obývající svět.⁵⁸ Nová náboženská hnutí odmítající svět se vyznačují odmítáním a kritikou současné podoby světa. Mezi tato uskupení patří například tzv. milenaristická hnutí. Lidé podle těchto náboženství ztratili kontakt s bohem a to, co dělají, odporuje božímu záměru. Tato hnutí pak hlásají jakýsi „návod“ jak a podle čeho se orientovat v tomto světě, svou jedinečnou pravdu, jež zvěstuje blízkou transformaci světa (k lepšímu). Stoupenci skupin odmítající svět jsou pak jakýmsi prvními věrozvěsty a také budou prvními, kdo příchozí změnu nejen vyvolá, ale i podpoří.

Naproti tomu NNH přijímající svět zdůrazňují roli seberealizace a poznání svého pravého Já, své podstaty. Nemluví se zde o světu – zdali

⁵⁴ Waandenburg cit. in Lužný 2007, s. 25.

⁵⁵ Lužný 1997, s. 25.

⁵⁶ Viz zúčastněné pozorování (Plzeň, 30. 1. 2012).

⁵⁷ Lužný 1997, s. 25.

⁵⁸ Wallis cit. in Václavík 2007, s 72; také Lužný 1997, s. 42-45.

je špatný, či dobrý, neprorokují se konce světa a nová, lepší zrození, nýbrž je zde řeč o jednotlivci a o tom, jak dosáhnout vnitřní harmonie, očištění či rozvinutí skrytých možností. Náboženská hnutí přijímající svět nevytvářejí žádnou institucionalizovanou organizaci a často nemají žádnou věrouku. *„Náprava světa je identická v tomto případě s rozvinutím schopností člověka, je spojena zejména se souborem idejí a technik, které mohou jedince přivést k rozvoji jeho schopností. Tyto ideje a techniky mají často jen slabý sakrální charakter, nezřídka jsou dokonce charakterizovány jakoby vědeckým jazykem (hladina alfa, auditing apod.)“*⁵⁹ Hlavní myšlenka těchto hnutí je, že hlavním aktérem a hybatelem je sám jedinec a změna – li sám sebe, nebo svůj přístup okolí, pak může změnit svět. Myšlenka změny světa není hlavní filozofií – není účelem o to měnit to co je vně, ale to, co je uvnitř. David Václavík (2007) zmiňuje, že *„tato hnutí mají ve velké většině charakter klientských kultů.“*⁶⁰ Povaha uskupení se zřetelnými prvky klientských kultů⁶¹ často nabývají až tržního charakteru, kdy vědění, moudrost, či návody k praktikám, s nimiž členové na vyšších žebříčcích hierarchie disponují, obíhá ve formě statků. *„(...) ani ideje, ani techniky nejsou novými náboženskými hnutími přijímanými světem chápány jako jakýsi posvátný statek, ale spíše jako zboží, které je možné nabízet v rámci fungujícího tržního systému. Díky tomu má značná část náboženských skupin řazených do této kategorie tendenci k tomu, aby se organizovala a chovala jako normální komerční společnosti. Meditační techniky, či jiné metody sebezdokonalování jsou nabízeny jako zboží a je třeba za ně platit. Podobně i pokročilí členové nabízející své znalosti a schopnosti jsou často v postavení zaměstnanců – profesionálů, kterým jsou vypláceny regulérní mzdy.“*⁶²

⁵⁹ Václavík 2007, s. 78.

⁶⁰ Václavík 2007, s. 80.

⁶¹ Klientské kultury viz kap. 3.4.

⁶² Václavík 2007, s. 80.

Třetím typem jsou pak NNH obývající svět. Hlavní myšlenkou je zde kritika mravního úpadku lidstva a materialismu, a důraz je kladen na čistý bezprostřední emocionální zážitek – na autenticitu a čistou náboženskou tradici. U NNH obývajících svět se oceňují takové fenomény jako je glosolálie, proroctví a dar uzdravování právě jako autentické projevy bezprostřední a čisté náboženské zkušenosti.⁶³

Vzhledem k dostupným informacím bychom mohli zařadit Kruh přátel Bruna Gröninga mezi *hnutí přijímající svět*. Dle této klasifikace v Kruhu přátel hraje hlavní roli seberealizace jednotlivce, převážně v oblasti zdraví, důraz je kladen na pozitivní myšlení, čerpání pozitivní energie a je usilováno život v klidu, míru a lásce, nehledě na to, co se děje ve vnějším světě.

Postava vůdce skupiny, neboli člověka, kolem kterého se daná náboženská skupina utvořila, je klíčovým prvkem nezbytným pro fungování hnutí, existují proto klasifikace zabývající se vztahem příznivců NNH k vůdci, nebo jiným zdrojům posvátné síly.⁶⁴

První typ tzv. *hnutí oddaných*, se vyznačuje naprostou oddaností vůdci skupiny, nebo posvátné síle. Druhým typem je *hnutí ukázněných*, kde je patrná snaha o transcendentní prožitek za pomoci disciplíny. Třetí typ je nazýván *hnutím učedníků*, a je charakterizován úzkými vazbami členů ke svému mistru, jenž disponuje nějakou zvláštní dovedností, a jeho učedníci usilují o to, aby se tuto dovednost od něj naučili a probudili tyto schopnosti i v sobě.

Kruh Přátel Bruna Gröninga bychom v rámci této klasifikace mohli zařadit právě do posledního typu klasifikace, neboť jak se dozvíme dále, Bruno Gröning byl právě tím mistrem, který disponoval výjimečnými schopnostmi a dokud žil, usiloval nejenom o vyléčení nemocných, ale

⁶³ Václavík 2007.

⁶⁴ F. Birth cit. in Lužný 1997, s. 45.

zejména o to, aby své učení předal všem lidem, kteří jsou otevření tuto nauku přijmout a sami praktikovat.⁶⁵

3.4 Fenomén léčitelství v kontextu nových náboženských hnutí

Pomyslnou hranici fenoménu náboženských hnutí tvoří uskupení, vykazující základní rysy NNH (někdy jsou mezi ně dokonce zahrnována), vyznačující se však zvláštními charakteristikami spojenými s klientelismem.⁶⁶ Zdeněk Vojtíšek (2007) do této kategorie zahrnuje právě oblast léčitelství a psychoterapie. Tyto sféry mohou, avšak nemusí vycházet z náboženství. Do této oblasti můžeme zasadit různé druhy léčitelských praktik (např. homeopatie, clusterová medicína, urinoterapie, ájurvédská medicína), učení o energiích (prána, tantra, čchi, čakry, reiki), zdravé způsoby stravování (makrobiotika, vegetariánství), numerologii, channelling, věštění budoucnosti z karet a podobně.⁶⁷

Na rozvoji či znovuoživení praktik tohoto druhu má velkou zásluhu zejména hnutí New Age.⁶⁸ Toto hnutí má své počátky na konci 60. let, kdy v Kalifornii dochází ke kulturní a myšlenkové revoluci tzv. hippies. V tomto období vzniká tzv. hlubinná psychologie, která vyvyšuje nad všechny prožitky ten autentický – podle amerického psychologa Frederica Perlse,

⁶⁵ Viz kapitola 4.1.2

⁶⁶ Vojtíšek 2007.

⁶⁷ Ibid. 2007.

⁶⁸ Hlavní myšlenkou hnutí New Age je astrologický předpoklad, že lidstvo je ovlivňováno postavením planet, hvězd a slunce. Slunce se v určitém časovém úseku dostává do různých souhvězdí zvěřetníku – a tím je ovlivněna i povaha bytí na Zemi. Nyní se tedy nacházíme v přechodu mezi dvěma těmito věky – končícím věkem Ryb a věkem Vodnáře. Ryby vládly asi od roku 150 před Kristem až do roku 1997. Věk Ryb, trvající asi od roku 150 před Kristem až do roku 1997, se vyznačoval velkými konflikty, násilím a touhou po moci (Tycho 2001). „V předchozím věku dominovaly mužské charakteristiky, vedoucí k agresi a posedlosti mocí, ale pojetí nového věku je založeno na rovnováze mužských a ženských vlastností, jež vede ke komplexnějšímu a úplnějšímu lidskému charakteru a civilizaci.“ (Barret 1998, s. 39). Následujícím po epoše Ryb je tedy věk Vodnáře, který má být symbolem hojnosti a pod jehož vládou by mělo lidstvo dojít k myšlenkovému zlomu, kdy pochopí duchovní principy a smysl bytí na naší planetě. A. P. Tycho (2001) dále tvrdí, že hnutí New Age je „moderní postnáboženskou spiritualitou, jež tvrdí, že stojíme na prahu nového věku a směřujeme k novému vědomí.“ (Tycho 2001, s. 74).

jejího zakladatele, tvoří tělo a mysl jeden celek. Z odkazu F. Perlse a jeho následovníků se pak vytvořilo tzv. Hnutí lidského potenciálu, z něhož New Age přebírá pojetí člověka jako hlavního pilíře, jako centrum dění. Do Evropy tento myšlenkový směr samozřejmě přichází se zpožděním několik desetiletí, konkrétně v období 80. let a do Čech ještě později. Pokud blíže prozkoumáme základní filozofické myšlenky hnutí New Age, pak je na první pohled patrné úsilí o odklon od materialismu a rozvoje nových technologií směrem k myšlence návratu k přírodě, jejímu uctívání, ale i k člověku jako takovému – jde zde o snahu opět nalézt harmonii mezi sebou a světem, jenž se mezitím stal přeindustrializovaným a konzumním.

Klientské kulty, charakteristické právě pro oblasti léčitelství, jsou popisovány jako „označení aktivit, které nevyžadují existenci skupiny, ale soustředí se na poskytování náboženských služeb nikterak nezavázaným zájemcům.“⁶⁹ Zdeněk Vojtíšek se snaží upřesnit rozdíly mezi náboženstvím a kultem poukázáním na základní charakteristiku kultu jako takového – jeho klientelistickou povahu: „*Náboženskými prostředky (např. věštbou, magií, zasvěcením, meditací, modlitbou, předáním duchovní energie apod.) jim [klientům – pozn. aut.] poskytují náboženský zážitek a často i zdraví, slnění přání, vhled do budoucnosti, řešení osobních problémů apod. bez toho, aby vyžadovaly jakýkoliv závazek (členský, mravní, misijní apod.) kromě finančního. Vztah mezi poskytovatelem náboženského zážitku a jeho klientem bývá pouze obchodní.*“⁷⁰ Klientský kult⁷¹ je v zásadě charakterizován jako zbožštění nadpřirozených sil jako takových; důležitou roli zde pak hraje nejen osoba léčitele samotného, ale i tzv. ikonodulie – uctívání obrazů s vypodobením léčitele, zájem o předměty, do nichž léčitel vložil svou moc a uctívání míst pojících se

⁶⁹ Vojtíšek 2007, s. 23.

⁷⁰ Vojtíšek 2007, s. 23.

⁷¹ Podle Akademického slovníku cizích slov je kult definován takto: „*Kult v náboženském slova smyslu je obřad vzdávající úctu Bohu, božstvům, nebo svatým anebo to také může být nekritické, přepjaté uctívání, velebení někoho, či něčeho vůbec.*“ (Kraus 2009).

s nějakou duchovní energií. „Nemocní věří, že se vyléčí zázrakem, a navštěvují posvátná místa, kde se modlí.“⁷²

Pokud se blíže podíváme na kontext duchovního léčitelství v souvislosti s NNH, podle Zdeňka Vojtíška se v některých případech z původně léčitelských kultů mohou postupem času vyvinout nová náboženská hnutí. Toto je se vši pravděpodobností také případ námi studovaného náboženského uskupení Kruhu přátel Bruna Gröninga, jež se postupem času vyvinulo z klientského kultu až směrem k novému náboženskému hnutí. Tuto domněnku dokládá Vojtíšek (2007) tvrzením, že: „Nové náboženské hnutí tak tvoří například oddaní a někdy až poněkud fanatičtí stoupení Bruna Gröninga (...).“⁷³ Nutno ovšem podotknout, že ačkoliv je dění kolem Gröninga charakterizováno jako kultovní, či později náboženské hnutí a jeho následovníci by tedy měli být označováni jako „klienti“ (tzn. platící za své služby), podle dostupných pramenů a literatury Gröning svůj léčitelský dar nevyužíval pro své obohacení a za své služby si platit nenechával. „Jeho náboženské zaměření mu zakazovalo přijímat jakékoliv materiální odškodnění za jeho léčitelské úkony. Říkal, že by o svou sílu mohl přijít, kdyby ji zneužil, tzn., kdyby ji použil pro svůj osobní zisk.“⁷⁴

Základním stavebním kamenem celého kontextu duchovního léčitelství, ať již založeného na klientelistickém systému či ne, je ale koncept víry. Léčitelé většinou nepoužívají žádné pomůcky, ale jsou přesvědčeni, že léčí vlastní silou či energií a podmiňujícím klíčem k úspěchu je právě víra. Je to víra jak pacientova, tak léčitelova. Pacient věří v uzdravení a v sílu léčitele a léčitel věří ve svou moc. „Mimořádné osobní vlastnosti léčitele, znásobující sugestivní vliv jeho osoby, která má

⁷² Heřt 1995, s. 94.

⁷³ Vojtíšek 2007, s. 154.

⁷⁴ Kamp 2008, s. 39.

*pro pacienta vysokou prestiž, nazýváme charismatem léčitele a mluvíme o charizmatické léčbě.*⁷⁵

V souvislosti s charizmatickou léčbou zmiňme klasický koncept tzv. panství,⁷⁶ s nímž v roce 1922 vystoupil německý sociolog Max Weber. Podle tohoto pojetí dělí Weber (1978) panství na tradiční, legální a charizmatické, přičemž ono charizmatické „čerpá svou sílu z výjimečných vlastností nositele charismatu, který je získává jako dar z vůle vyšší moci.“⁷⁷ Lužný (1997) i Vojtíšek (2007) zmiňují, že pro nová náboženská hnutí je postava charizmatického vůdce více než typická.⁷⁸

Pokud se budeme zajímat o atraktivitu léčitelství z aktérského pohledu, budeme se tázat, proč nemocní lidé léčitele vyhledávají, resp. proč upřednostňují alternativní medicínu před biomedicínou. Důležitou roli hraje zejména tzv. odlidštění medicíny.⁷⁹ S rozvojem nových technik, nových účinnějších léků někteří lékaři přeceňují moc vědy a techniky a pacienta přestávají vnímat jako komplexní lidskou bytost, ale spíše jako tělo – objekt, v němž je třeba zničit nemoc. Chybí zde psychologický faktor – osobní kontakt pacienta se svým lékařem, psychická podpora v případě těžké nemoci, umění lékaře naslouchat problémům svého pacienta. Proto se lidé uchylují k alternativní medicíně, neboť tam mohou najít určité pochopení a osobní přístup léčitele. J. Dobiáš (1995) poukazuje na zásadní rozdíl mezi lékařem a léčitelem, který může mít jistý vliv na hodnocení terapeutických služeb klientem: „*Léčitel na rozdíl*

⁷⁵ Heřt a kol. 1995, s. 94.

⁷⁶ Koncept panství souvisí s Weberovým pojetím moci. Weber rozlišuje tři formy moci: ekonomickou, ideologickou a politickou, přičemž poslední jmenovaná je chápána jako „*schopnost skupiny prosadit vlastní zájmy i přes odpor druhých skupin (...)*“ a je uplatňována za pomoci násilí. Avšak dle Webera je politická moc daleko účinnější, pokud se její základní hybný prvek – tedy násilí skryje za neviditelnou zástěrku legitimacy. Skloubení politické moci založené na násilí s legitimitou pak Weber nazývá panství. „*Panství se projevuje prostřednictvím příkazů, které vyžadují poslušnost. Legitimita existuje tehdy, kdy ti, jimiž jsou příkazy určeny, je poslouchají, protože se domnívají, že by měli uposlechnout z hlediska určitého morálně významného smyslu.*“ (Harrington a kol. 2006, s. 115).

⁷⁷ Lužný 1997, s. 82-83.

⁷⁸ Lužný 1997, Vojtíšek 2007.

⁷⁹ Heřt a kol. 1995, s. 19.

*od lékaře není „povinen“ vyléčit. K léčiteli se jde jen s trochou naděje, „co kdyby“, a úspěch, i když jen zdánlivý, je potom pacientem vysoce hodnocen. U lékaře se hodnotí neúspěchy, u léčitele úspěchy.*⁸⁰ Na druhou stranu existuje taktéž nedůvěra v lidové léčitele, ne všichni nemocní se v případě, že jejich dosavadní léčba je neúspěšná, vydávají hledat léčitele. V široké oblasti alternativního léčitelství je velký prostor i pro takzvané šarlatány, jejichž prvotní snahou nemusí být pomoci pacientovi zbavit se nemoci, ale spíše finančně se obohatit. Zorientovat se v tomto poli kdo je a kdo není šarlatán, může být mnohdy pro klienty složité. Stejně tak nemusí být pravidlem výše popsany model, kdy lékař k pacientovi přistupuje pouze jako k „tělu“. V případě námi studované skupiny je zřetelná snaha o spolupráci s lékaři, v Německu existuje tzv. Lékařská – odborně vědecká skupina sdružující do svých řad právě lékaře, kteří by svými lékařskými zprávami měli zaštiťovat důkazy o duchovním vyléčení.⁸¹ Nutno podotknout, že podle dostupných údajů nebyl Bruno Gröning finančně orientován a za své působení žádné peníze nepřijímal.

Jako jeden z dalších důvodů odvratu od vědecké medicíny k alternativní je mylná informovanost pacientů, kteří jsou skrze média informováni o pokrocích v medicíně, o nových možnostech léčby a očekávají všemocnost. Na základě těchto velkých očekávání pak mohou přijít velká zklamání, pokud se určitou konkrétní nemoc nepodaří zničit, či jiným způsobem navrátit zdraví.⁸²

Rostoucí obliba alternativní medicíny, resp. lidového léčitelství jako jednoho z jejích podoborů, je způsobena kombinací několika faktorů, mezi něž můžeme zahrnovat: víru v uzdravení, charisma léčitele, jeho osobní přístup k nemocnému, zoufalství či beznaděj pacienta z dosavadních

⁸⁰ Heřt a kol. 1995, s. 17 - 18.

⁸¹ Viz kap. 4.2.

⁸² Ibid. , s. 18.

neúspěchů a odlidštění vědecké medicíny. Svou roli také sehrává celostní vnímání člověka, jež je v současné době rozvíjeno díky myšlenkové filozofii hnutí New Age.

4 KRUH PŘÁTEL BRUNA GRÖNINGA

Kruh přátel Bruna Gröninga založen v roce 1979 Grete Häuslerovou vychází z odkazu německého léčitele Bruno Gröninga, žijícího mezi lety 1906 až 1959. Sami členové Kruhu přátel se označují jako jeho následovníci. Nejprve bude pozornost věnována životu a filozofii samotného Bruna Gröninga a poté se zaměříme na Kruh přátel a jejich každodenní náboženské praktiky.

4.1 Bruno Gröning

4.1.1 Biografie

Bruno Gröning se narodil 31. května 1906 v polském Gdaňsku jako čtvrtý ze sedmi dětí. V páté třídě ukončil obecnou školu a nastoupil do učení na obchodníka. Na naléhání svého otce však učení přerušil a začal se učit na tesaře. Ani toto vzdělání mu nebylo umožněno ukončit z důvodu poválečné ekonomické krize.

Ve věku 21 let se oženil se svou první ženou jménem Gertraud. Manželství ale nebylo šťastné, žena údajně neměla pochopení pro jeho léčitelské nadání a označovala je za vrtochy. Z tohoto manželství nicméně vzešli dva synové, první v roce 1930 a druhý pak roku 1940. Oba bohužel zemřeli, první v roce 1939 na nedomykavost srdeční chlopně a druhý v roce 1949 na zápal plic. V období druhé světové války byl Bruno Gröning povolán k Wehrmachtu na východní frontu, 5. května 1945 byl zajat ruskou armádou a na konci téhož roku propuštěn. Odchází se svou ženou do německého Dillenburgu. Po smrti druhého syna se s ženou rozchází a jeho další cesta vede do Porúří. V této chvíli se již pomalu rozšiřuje jeho pověst léčitele.

Vraťme se nyní ke kořenům Gröningovo léčitelských schopností, tedy do jeho dětství a zaměřme se na vyprávění jeho rodičů, současníků a pamětníků. Bruno již jako malé dítě údajně vykazoval výjimečné chování, od útlého věku chodil na dlouhé procházky do lesa pozorovat přírodu.⁸³ Sám Bruno Gröning k tomu ve svém životopise tvrdí: *„Zde jsem zažíval Boha, v každém keři, každém stromě, každém zvířeti, ano, ba i v kameni. Všude jsem mohl po celé hodiny- nejednalo se vlastně o žádnou časovou představu – stát a přemýšlet a vždycky mi bylo, jako by se můj vnitřní život rozšiřoval až do nekonečnosti.“*⁸⁴ Kromě toho také rád navštěvoval hospice a nemocným lidem se v jeho přítomnosti zázračným způsobem ulevovalo. Se svými vrstevníky se nezučastňoval divokých šarvátek a škole býval terčem posměchu. Ani u rodičů nenacházel příliš pochopení pro své toulky v přírodě.

O jeho výjimečných schopnostech hovořili taktéž jeho spolupracovníci, s nimiž se Gröning setkal v různých zaměstnáních: *„Jeho spolupracovníkům bylo vždy velmi nápadné, že prokazuje ve všech oblastech neobyčejnou šikovnost a mnohdy přesahovala jeho šikovnost i při nově naučených pracích veškeré meze. Mnoho jeho spolupracovníků dosvědčilo, že se mu až neuvěřitelným způsobem jednoduše vše dařilo, co vzal do rukou, ať už to byla oprava hodin nebo radiopřijímačů, anebo to byly práce zámečnické.“*⁸⁵

Zmínky o úplných léčitelských počátcích Bruna Gröninga, tzn., jak a kdy přesně dochází k probuzení jeho léčitelských schopností, nejsou v dostupné literatuře a dokumentech explicitně vyjádřeny.⁸⁶ K dispozici jsou zmínky o Gröningově výjimečnosti v dětství, nebo zmínky z války líčící, jak odmítal ve válce zabíjet a místo toho pomáhal zraněným. O

⁸³ Kamp 2008

⁸⁴ Viz dokumentární film *Fenomén Bruno Gröning: po stopách „zázračného léčitele“* a Gröning cit. in Kamp 2008.

⁸⁵ Kamp 2008, s. 33.

⁸⁶ Viz. Kamp 2008, dokumentární film *Fenomén Bruno Gröning: po stopách zázračného léčitele*, Häusler 2001 a 1998, www.bruno-groening.org.

opravdových počátcích jeho léčitelské kariéry jako takové se začíná mluvit až ve spojitosti s vyléčením osmiletého Dietera Hülsmana.

V březnu roku 1949 je pozván rodinou Hülsmanových aby vyléčil jejich osmiletého syna Dietera, jenž trpěl svalovou atrofií. Zpráva o jeho uzdravení se rychle rozšířila, a do Herfordu v severozápadním Německu, kde Bruno přechodně pobýval u rodiny Hülsmanových, prý denně proudilo až pět tisíc nemocných hledajících spásu. Gröning se tak díky vyléčení osmiletého Dietera dostává jak do ohniska zájmu nemocných, tak lékařů, a lékařské komise. Ovšem právě lékaři byl označován za šarlatána a v květnu 1949 mu byla jeho jak léčitelská, tak přednášková činnost místními úřady zakázána. V té době byl v říšském Německu v platnosti zákon z roku 1939 nařizující, že *„ten, kdo chce vykonávat léčitelskou praxi, aniž by byl jmenován jako lékař, potřebuje k tomu povolení.“*⁸⁷ Bruno se pokusil ve své obhajobě proti obvinění z porušování tohoto zákona poukázat na to, že žádnou léčitelskou praxi nevykonává – tzn. nikomu nepodává žádné léky, nepřikládá na postižená místa ruce jako někteří jiní léčitelé, nestanovuje diagnózy ani nedoporučuje způsoby léčby, nýbrž jeho činnost spočívá pouze ve výkladu filozofie poukazující na možný nesprávný přístup k lidskému tělu, nemoci a celostního vnímání člověka. *„Tento zákon se stal nejen základem k procesům proti Brunu Gröningovi v letech 1951/ 52 a 1955 – 59, sloužil rovněž k tomu, aby bylo Gröningovi jeho působení zakázáno (...).“*⁸⁸ To znamená, že i přes snahu nějakým způsobem svou činnost před zákony uhájit, mu byla činnost zakázána. Gröning se podle Kampa (2008) a dle dobových svědků snažil o kontakt jak s lékaři, tak s místními radními, právě aby předešel případným problémům, avšak z jejich strany prý valný zájem o kontakt nebyl.⁸⁹ Po udělení tohoto zákazu byla jeho činnost velmi omezena a bylo mu povoleno pomáhat pouze lidem, kteří k němu na výslovné doporučení

⁸⁷ Kamp 2008, s. 196.

⁸⁸ Kamp 2008, s. 198.

⁸⁹ Viz dokumentární film *Fenomén Bruno Gröning*; Kamp 2008.

poslal lékař, avšak i toto povolení bylo o několik měsíců později zapovězeno.⁹⁰ Ze strany právníků hájících Gröninga byla vyvíjena snaha vyvrátit znění zákona tvrzeními, že činnost, již vykonává, nespadá do léčitelského zákona, nýbrž se spíše jedná o „*zákonem chráněné činnosti náboženského charakteru*“⁹¹, podle níž německá ústava vyhraňuje každému občanovi právo vyjádřit svobodně svůj názor. Tato obhajoba byla předsedou vlády v Detmondu ale zamítnuta z důvodů klasifikace Gröningovy činnosti jako léčitelské.

Kvůli rozruchu, jež tyto zákazy vyvolaly se Gröning rozhodl z Herfordu odejít do Bavorska, kde ale situace byla obdobná. I přes zákaz léčení jej následovaly tisíce nemocných žádajících pomoc a léčitel byl tak postaven do velmi složité situace. Posléze i odtud odchází hledat klid, tentokrát do Schwarzenbachu. V tomto období tedy omezil svou léčitelskou činnost, avšak v rámci možností zde byla snaha předávat dále alespoň učení.⁹² Od této chvíle nastalo nekončící martyrium soudních procesů, obhajob, obžalování a zprošťování viny trvajících až do jeho smrti v roce 1959. V březnu roku 1951 byl například v Mnichově obviněn z porušení léčitelského zákona, aby byl v červenci 1952 této viny opět zproštěn. Bruno neustále apeloval na úřady o povolení k vykonávání své činnosti, jež mu častokrát byla přislíbena po vykonání nějakého vědeckého prověření jeho schopností. Jindy zase radní přišli s návrhem nechat Gröninga vykonávat jeho činnost na speciálních klinikách pod dozorem lékařů. Ovšem skutečností je, že si v podstatě nikdo z vyšších úřednických sfér si s fenoménem zázračného léčitele nevěděl rady, to znamená, že z každé takové snahy fenomén léčitelství nějakým způsobem uchopit časem sešlo. Úřady si zázračného léčitele přehazovali

⁹⁰ Kamp 2008, kap. 5.

⁹¹ Kamp 2008, str. 203.

⁹² Kamp 2008, kap. 5.

takřka jako „horký brambor“ a nikdo nebyl schopen se přesně vyjádřit k debatě o vystavení povolení k léčení.⁹³

V roce 1953 nastal mírný obrat v léčitelův prospěch. Již za Gröningova života existovala z jeho strany snaha o založení vlastního spolku, jenž by v očích zákonů byl legitimní a jehož prostřednictvím by mohl dále vykonávat nejen svou léčitelskou činnost, ale také dále přednášet své učení. V roce 1953 byl tedy založen Gröningův svaz. *„V tomto svazu byla začleněna společenství zdraví hledajících a vyléčených lidí, která se vytvářela na různých místech. Bruno Gröning byl zván na shromáždění různých místních společenství 'Gröningova svazu' jako jejich řečník.“⁹⁴* V mezidobí mezi jednotlivými procesy, přesněji v roce 1955, se Bruno podruhé ženil – jeho duhou ženou se stala francouzka Jossette Duossé.

Případ „Kufhuss“ je jednou z nejpodstatnějších a nejzávažnějších kapitol v Gröningově dlouhé cestě za získáním povolení vykonávat svou činnost. V březnu roku 1955 byl totiž znovu obviněn z porušení zákona o léčitelství – v tomto případě se údajně jednalo o smrt z nedbalosti. Celý tento příběh začíná již roku 1949, kdy prý za léčitelem přišel jistý Emil Kufhuss se svou dcerou trpící tuberkulózou. Svou roli zde sehrál i Otto Mecklenburg, toho času Gröningův manažer, který se ale ukázal později jako podvodník. Bruno údajně viděl, že této dívce již není pomoci a odmítl ji „ošetřit“, což ale otec dívky těžce nesl. Zůstal tedy v kontaktu s léčitelovým manažerem, jež mu údajně přislíbil (bez Brunova vědomí), že přesvědčí léčitele, aby nemocnou dívku ještě jednou navštívil. Pan Kufhuss tedy s dívkou přestal navštěvovat lékaře a oddal se plné víře, že jim pomůže zázračný léčitel. Mezitím ale dívka zemřela a rozhořčený otec podal na Gröninga trestní oznámení. V červenci 1957 je v Mnichově uskutečněno soudní jednání, v jehož průběhu je Bruno zproštěn viny,

⁹³ Ibid. kap. 5.

⁹⁴ Kamp 2008, s. 221.

avšak odsouzen k peněžní pokutě a opět byl na světlo světa vytažen již tolikrát zmiňovaný zákon léčitelství. Proti tomuto rozsudku se Gröning opět odvolal a další soudní stání proběhlo v lednu roku 1958, kdy ovšem vyjádření soudu bylo mnohem přísnější: osm měsíců za usmrcení z nedbalosti a peněžní pokuta. V této době se Bruno kvůli neshodám také rozchází se členy Gröningova svazu. Nutno podotknout, že léčitel po celou tuto dobu se samozřejmě v rámci svých možností lidem pomáhal a dále pořádat své přednášky a příliš znění rozsudků nedbal. Soudní tahanice případu Kufhuss pokračovaly až do roku 1959.⁹⁵

Soudního přelíčení stanovené na 22. ledna 1959 se Gröning nezúčastnil, byla mu totiž diagnostikována rakovina žaludku v pokročilém stadiu a tou dobou se podroboval operaci v Paříži. O tři dny později upadl náhle do kómatu a o den nato, tedy 25. ledna 1959 zemřel. Jeho smrtí byly soudní procesy zastaveny.⁹⁶

Na závěr ještě zbývá pojednat o zdroji Gröningovy léčivé síly v jeho těle. Při pohledu na Brunovu fotografii může být pozorovateli nápadný jeho silný krk připomínající vole. Avšak podle vlastních slov právě zde v tomto místě – na krku, resp. přesněji: v krku, prý spočívala jeho síla i zdroj jeho pocitů. Čím více trpících léčil a k čím většímu publiku promlouval, tím se krk zvětšoval a Gröning prý toto považoval za pozitivní jev a cítil se velmi dobře. A naopak – pokud jeho slovům naslouchala malá skupinka lidí, ani krk nebyl tak velký.⁹⁷

⁹⁵ Kamp 2008, kap. 7.

⁹⁶ Kamp 2008, kap. 7.

⁹⁷ Viz. dokumentární film *Fenomén Bruno Gröning*.

4.1.2 Základní principy učení Bruna Gröninga

Bruno Gröning po sobě kromě své autobiografie a dopisů, které psal svým „*přátelům pomoc hledajícím*“,⁹⁸ nezanechal žádný odkaz v podobě uceleného, vlastnoručně sepsaného učení. Vše, co po sobě zanechal, zůstalo rozptýleno mezi lidmi, kteří se účastnili jeho přednášek, s nimiž vedl hovory, které vyléčil a se kterými si dopisoval. Zároveň také zůstaly k dispozici filmové a obrazové materiály pořízené při oficiálních rozhovorech. Základní principy jeho učení byly později uceleny a sepsány jeho následovníky, zejména pak Grete Häuslerovou, Mathiassem Kampem a Thomasem Eiche.⁹⁹

Tou nejzákladnější myšlenkou, procházející napříč celým učením Bruna Gröninga je koncept tzv. *Heilstromu*, což v překladu do češtiny znamená *Boží proud, či Boží síla*.¹⁰⁰ Jinými slovy, se jedná o jakýsi druh energie. Tato síla přichází z vesmíru, a zároveň je přímo od Boha a nachází se všude kolem nás. Její základní charakteristikou je, že je ozdravná a harmonizující. Je vždy pozitivní a její přijímání má léčivé důsledky.

Lidé ale *Heilstrom*, i za předpokladu, že nás obklopuje a je všudypřítomný, z různých důvodů neumí přijmout. Bruno Gröning byl jakýmsi prostředníkem mezi Bohem, jenž je vysílač Božské energie a

⁹⁸ Bruno Gröning nazýval nemocné, jež ho vyhledávali svými *přáteli* či *pomoc hledajícími*; v tomto kontextu nikdy nebylo užito slova *pacient*.

⁹⁹ Z důvodů nedostatečnosti materiálů zanechaných samotným je zřejmé, že hranice mezi tím, co opravdu hlásal Bruno Gröning a tím, jakou filozofii zastávají členové Kruhu přátel, je vystavena vysokému riziku subjektivní interpretace. Německý evangelický duchovní, zabývající se sektami a světonázorovými otázkami, Eduard Trenkel ve svém krátkém článku o Kruhu přátel Bruna Gröninga uvádí, že vzhledem k tomu, že Gröning po sobě nezanechal téměř žádné ucelené učení v sepsané podobě, může tato nejistá hranice mezi tím, co jsou již interpretace jeho následovníků vést až k nařknutí, že mohlo být zfalšováno.⁹⁹ Nedostatečnost materiálů zanechaných samotnou osobou Gröninga zmiňuje ve svém článku taktéž Dr. Helga Relchenmüller (2002).

¹⁰⁰ Čeští následovníci Bruna Gröninga výraz *Heilstrom* do češtiny nepřekládají; upřednostňují tedy taktéž používání původního pojmu v češtině tak, jak jej používal Bruno Gröning a jak ho nyní používají jeho *přátelé*. Velké písmeno na začátku slova se zřejmě vztahuje k zákonitostem německé gramatiky, kde všechna podstatná jména začínají velkým písmenem, nicméně taktéž jej ponechávám v původní podobě ze stejných, výše zmíněných důvodů.

lidmi a jeho úkolem bylo naučit lidi *Heilstrom* přijímat. Gröning věděl jak *Heilstrom* přijmout, přetvořit a vysílat dále. V tomto kontextu sám sebe nazýval jakýmsi *transformátorem a malým pomocníkem Boha*.¹⁰¹ Celé jeho působení a učení spočívá tedy za prvé v jeho léčitelské praxi, kdy tuto sílu pozitivně využívá pro pomoc nemocným a za druhé je zároveň průvodcem, jak se člověk může sám naučit být tímto transformátorem a přijímat léčivý proud.

Učení Bruna Gröninga má několik dimenzí – okruhů, jež se vzájemně prolínají. Pro potřeby této práce jsem je pracovně rozdělila na: lidské tělo, dobro a zlo, sílu myšlenek a nemoc.

Lidské tělo je pro Gröninga a jeho učení velmi důležité. Považuje jej za nástroj, jehož prostřednictvím je nám umožněno fungovat zde na Zemi. „*My jsme nyní vázáni na Zemi, vázáni na Zemi tímto naším tělem a tady je to přece první povinností, první úlohou každého jednotlivce, aby tomuto svému jedinému tělu věnoval pozornost a aby tomuto svému tělu poskytl, co Bůh pro ně určil.*“¹⁰²

Gröning přirovnává fungování lidského těla k baterii. Stejně jako užívání baterie vede pozvolna k vybití, stejně tak i lidské tělo stále energii jen odevzdává, ale dále se nenabíjí. Důsledkem tohoto vybití je nervozita, stres, napětí a nemoc. Odpovědí na to, jak své tělo opět nabít přináší právě koncept *Heilstromu*. Je tedy nutné věnovat našemu tělu maximální péči, věnovat pozornost sebepoznání a naslouchat tomu, co nám tělo říká. „*Jde zde o víru v Boha a ta začíná teprve tehdy, když člověk dospěje k sebeuvědomění, takže ví, co potřebuje pro sebe, pro své tělo.*“ „*Dnes už člověk o sobě nic neví, to přirozené Boží odložil stranou, sám sebe vzdal.*“¹⁰³

¹⁰¹ Gröning cit. in Kamp 2008, s. 37.

¹⁰² Gröning cit. in Eich 2008, s. 22.

¹⁰³ Gröning cit. in Eich 2008, s. 21.

Pokud člověk se svým tělem nezachází dobře, objeví se automaticky nemoc jako důsledek tohoto špatného zacházení. „Špatným zacházením“ nemá Gröning na mysli pouze zanedbávání fyzická našeho těla, ale zejména psychično, tedy neschopnost správně pracovat s vlastními myšlenkami. Naše myšlenky tedy podle něj přímo souvisí s naším tělem. Gröning zmiňuje, že jsou významnými hybateli událostí a velmi podstatná je proto charakterová povaha těchto myšlenek. Ty mohou být dvojího typu – špatné anebo dobré.

S myšlenkami úzce souvisí další dimenze Gröningova učení – koncept dobra a zla. Dobro pochází od Boha a je zároveň účelem i podmínkou pozitivního vývoje. Zlo, špatná a zlá síla pochází od Satana a je původcem nemocí. Člověk do sebe nevědomě přijímá oba druhy těchto sil, jak dobro, tak zlo, a záměrem Gröningova způsobu práce s energií je eliminovat přijímané zlo a snažit se přijímat pouze dobro. Nemoc podle Gröninga pochází ze zla: *„Každá nemoc pochází ze zla, je zlem a může být odstraněna jen pomocí dobra.“*¹⁰⁴ V tomto kontextu je tedy kladen velký důraz na naše myšlenky jako na hybnou sílu – tvořící ale i destruuující – podle toho, jaké povahy myšlenky jsou. Svými slovy Gröning myšlenky nazýval *„duchovní silou.“*¹⁰⁵ Německý lékař a zároveň člen Kruhu přátel Mathiass Kamp (2008) ve své knize uvádí: *„Každá myšlenka, kterou člověk přijme, se odrazí na základě jeho vnitřních duševních sil i do jeho životních okolností. Myšlenky jsou duchovní semena, která se v materiálním světě stávají viditelnými podle toho, s jakou vírou a přesvědčením byla člověkem naplněna a vyrostou buď ve štěstí nebo neštěstí, ve zdraví, nebo v nemoc. Tak se člověk stává podle vůle Boží v jím určeném rámci sám tvořitelem.“*¹⁰⁶ Podle zakladatelky

¹⁰⁴ Bruno Gröning cit. in Hausler 2001, s. 8.

¹⁰⁵ Bruno Gröning cit. in Hausler 2001, s. 9.

¹⁰⁶ Kamp 2008, s. 114.

společensví Grete Häusler pak tedy „dobrá, věřící myšlenka může ovlivnit věci, které nejdou vysvětlit rozumem. Člověk říká: stal se zázrak.“¹⁰⁷

Gröning poukazoval na to, že dříve lidé byli schopni do sebe *Heilstrom* přijímat nevědomě, ale postupem času tuto schopnost ztratili a ovládlo je zlo. „Dnes už člověk o sobě nic neví, to přirozené Boží odložil stranou, sám sebe vzdal.“¹⁰⁸ Člověk již neumí naslouchat svému tělu, jež nám bylo dáno Bohem. Jelikož jsme podle Gröninga Božími dětmi, smyslem učení je navrátit člověka zpět k Bohu. Bruno tedy často ve svých projevech vyzývá k návratu k přírodě (a tím k Bohu).¹⁰⁹

Celá báze učení Bruna Gröninga, je hluboký filozofický systém usilující o propojení těla, myšlenek, Boží síly – Heilstromu a dobra. Výsledkem by tedy mělo být nejen vyléčení, jež je v konečném důsledku spíše odměnou za vynaložené úsilí, ale celková změna pohledu jedince na svět. Svět by tedy měl být místo, kde by mělo převažovat dobro, a kde by si každý člověk měl uvědomit, že je on sám je jedinečné individuum a jeho fyzické a psychické naladění má konsekvence v tom, jak žije svůj život.

Nyní přejděme od základních teoretických konceptů k návodům praktičtějším, tedy metodám, které používá Bruno Gröning a jeho následovníci k eliminaci negativních myšlenek, zacházení s nemocí a přijímáním *Heilstromu*. Na následujících řádcích se budeme zabývat způsoby eliminace negativních myšlenek, definicí toho, co je vůbec negativní, jak zacházet se svou nemocí a utrpením a jak přijímat *Heilstrom*.

Abychom *Heilstrom* mohli přijmout, je třeba splnit několik podmínek, které jsem pracovně rozdělila na fyzické a psychické. Fyzické podmínky spočívají v zaujmutí správné pozice, ve které je tělo schopno nejlépe

¹⁰⁷ Grete Häusler 2001, s 9.

¹⁰⁸ Gröning cit. in Eich 2008, s. 21.

přijímat léčebnou energii. Tento způsob se nazývá *Einstellen*, neboli volně přeloženo jako *nastavení*.¹¹⁰ Tato pozice je doporučována jako pohodlný vzpřímený posed s rukama a nohama volně – důležité je ruce a nohy nekřížit, protože toto křížení by *Heilstromu* bránilo v plynulém proudění tělem a nastal by jakýsi zkrat. Ruce se doporučuje mít položené na stehnech dlaněmi vzhůru.

Psychické podmínky pak spočívají zejména ve víře v uzdravení a v pozitivních myšlenkách. To znamená, že pacient musí za prvé mít důvěru v sílu dobra, za druhé poprosit Boha o *Heilstrom*, za třetí oddělit se v myšlenkách od zla a pokud špatné myšlenky přicházejí, nevěnovat jim žádnou pozornost a za čtvrté věnovat celou svou pozornost vyléčení.

Nyní po splnění těchto podmínek Gröning radí obrátit pozornost ke svému tělu a pozorovat, co se s ním děje. Subjektivní prožitek je rozdílný, někteří lidé *Heilstrom* popisují jako mravenčení, jiní jako pocity tepla či zimy. Někteří lidé prý pociťují i bolest a zhoršení jejich zdravotního stavu. Tento proces Gröning nazývá *Regellungen*, tzn. čištění a obavy podle něj nejsou na místě. Pokud dochází k bolestem, je to znamení toho, že *Heilstrom* již působí, energie se v těle dostala k ohnisku problému a vše směřuje k uzdravení. Bolest je tedy ukazatelem toho, že se až dosud nefungující orgán opět probudil k životu a začíná uzdravování. Proces uzdravování však není náhlý a jednorázový, ale je postupný, Gröning jej přirovnává k regeneraci po operaci, kdy tělo také potřebuje nějaký čas na zotavení.¹¹¹ Grete Häusler zdůrazňuje, že přijímat *Heilstrom* může každý: „Každý člověk se to může naučit, pakliže má v srdci tu nejrůznější

¹⁰⁹ Kamp 2008; Häusler 2001 a 2008.

¹¹⁰ Čeští členové Kruhu přátel pojem *Einstellen* nepřekládají doslovně a používají v komunikaci původní německý název; praxi užití pojmu pak vypadá následovně: „*Napadlo mne, že se ještě máme einstellen a řekla jsem to kamarádce (..)*“ (Školící dopis 4/2011 s. 24); nebo: „*Tím, že jsem se se skupinou denně einstellen, mohla jsem odevzdat veškeré pochyby, jestli mohu vést tak velkou skupinu.*“ (Ibid., s. 27).

¹¹¹ Häusler 2001.

*prosbu, aby se mu prostřednictvím Bruna Gröninga dostalo pomoci a vyléčení.*¹¹²

Zde v tomto momentě narážíme na jeden z nejzákladnějších konceptů celého učení Bruna Gröninga a tím je víra. Musíme mít totiž vždy na paměti, že pokud naše víra není dostatečně silná a neochvějná, pokud se vyskytnou jakékoliv pochybnosti, nic z toho, co jsme popsali výše samozřejmě nebude účinkovat. „*Jde zde o víru v boha a ta začíná teprve tehdy, když člověk dospěje k sebeuvědomění, takže ví, co potřebuje pro sebe, pro své tělo.*“¹¹³ Člověk by víru neměl hledat vně sebe v okolním světě a čekat na zázraky a na základě těchto zázraků teprve uvěřit a stát se věřícím, ale Gröning poukazuje na to, že je to právě naopak, že víru nalzáme tehdy, pokud obrátíme pozornost do sebe, do svého těla, do svých pocitů. V tuto chvíli se víra objevuje sama od sebe a pokud hledáme víru, hledáme zejména sami sebe.¹¹⁴

Zajímavou skutečností Gröningova učení je, že on sám na sebe nepřebíral žádnou zodpovědnost za případné nevyléčení. Pokud se nemocný nevyléčil pomocí *Heilstromu*, pravděpodobně nebyl dostatečně přesvědčen o své víře. Taktéž pokud se nemocnému po vyléčení jeho nemoc opět vrátí, je to pouze znak toho, že se v jeho víře objevily nějaké pochybnosti. Gröning tvrdil, že neexistuje nevyléčitelná nemoc, ale pouze lidé, kteří se nechtějí vyléčit.¹¹⁵ Za své služby odmítal přijímat jakékoli finanční ohodnocení, neboť se obával, že tyto schopnosti, které mu byly dány Bohem, k užitku ostatních, nikoliv jeho vlastnímu prospěchu by tímto mohl ztratit.¹¹⁶

Jedním z dalších důležitých aspektů učení Bruna Gröninga je, že pro něj nemocní nikdy nebyli „pacienti“ a nikdy je tak nenazýval, své

¹¹² Grete Häusler 2001, s.7.

¹¹³ Gröning cit. in Eich 2008, s. 21.

¹¹⁴ Ibid., s. 25.

¹¹⁵ Gröning cit. in Kamp 2008, s. 87.

¹¹⁶ Viz. dokumentární film *Fenomén Bruno Gröning* a Kamp 2008.

následovníky nazýval „přáteli“ či „pomoc hledajícími.“ Zároveň se snažil vyvarovat jakýchkoliv diagnostik nemoci a jakýchkoli doporučení k léčbě nebo odrazování od ní. Taktéž apeloval na nemocné ve své blízkosti, aby o svých zdravotních problémech před ním nemluvili a nestěžovali si na nemoc, neboť mluvení o zlu (tzn. nemoci) přitahuje špatné myšlenky. Tento přístup je obzvláště dobře zřetelný v některých Gröningovo vyjádřeních, jako například: „*Nemusíte mi své potíže vypočítávat, vidím skrze vás a vím o vás všechno.*“¹¹⁷ nebo: „*Kdo má svoji nemoc rád, sedí si na ní, tomu ji nemohu odejmout*“¹¹⁸

Zázračná vyléčení, jež se díky Gröningovi udála, nebyla ale omezena pouze na jeho přítomnost. Podle svých slov byl jasnovidný, tzn., že údajně dokázal vidět do hloubi duše člověka a vidět, kým doopravdy je a zároveň byl schopen léčit na dálku za pomoci například jména napsaného na lístečku. Nemocní lidé mu proto psali množství dopisů, v nichž žádali o vyléčení, jež se údajně také udála.¹¹⁹ „*Jsem schopen pomoci lidem, kteří mi položí lístek bez jména a adresy, na kterém prosí o uzdravení (...). Víím také, že v tomto okamžiku se uzdravilo mnoho lidí v jiných krajích, kdo je tady kvůli nemocnému příbuznému, může jít utěšeně domů, k uzdravení dojde i bez mé přítomnosti.(...) Všem těm, kteří ke mně přišli kvůli svým nemocným příbuzným, chci říct: Jsem již u nich! Až přijdete domů, zjistíte, že nemocný již není přesně tentýž, jako ten, kterého jste opustili.*“¹²⁰ K usnadnění léčení na dálku zformoval Gröning pro své „pomoc hledající přátele“ tzn. oslovené předměty, do kterých vložil svou sílu a které při setkáních vkládal do ruky některým nemocným. Jednalo se o malé staniolové koule o průměru dva až tři centimetry. Tyto koule Gröning nabil stejnou silou, jakou vyzařoval on sám, a nemocnému prokazují stejnou službu, jako by vedle nich stál samotný Bruno. Staniolové jsou proto, že staniol je dobrým vodivým

¹¹⁷ Gröning cit. in Eich 2008, s. 66.

¹¹⁸ Gröning cit. in Hausler 1998, s. 17.

¹¹⁹ Viz. rozhovory s dobovými svědky v dokumentu *Fenomén Bruno Gröning*.

materiálem, a nemocní je mohli užívat různě, nejčastěji je přikládali na místa, kde sídlila nemoc a nosili je tam až do úplného vymizení symptomů. Taktéž se doporučuje koule dávat v noci pod polštář, či se pouze krátkodobě nabít jejich proudem podržením v ruce. Mimo staniolové koule údajně Gröning „oslovoval“ i jiné drobné předměty, jako jsou fotografie, sošky, obrázky apod.¹²¹ Proud skrze tyto předměty proudí neustále a nemohou se tudíž energeticky vybit. Osloveným předmětem je také fotografie Bruna samotného: *„Bruno Gröning jednou řekl, že ve fotografii je obsaženo všechno; Není to jen vnější forma těla, která je na fotce zobrazena, nýbrž v ní mohou být obsaženy citelné i jemné síly.“*¹²² Z tohoto tvrzení vyplývá, že i po Gröningově smrti zde léčivý proud stále bude přítomen pro toho, kdo jej bude chtít přijmout a že přijímání *Heilstromu* může být usnadněno za pomoci jím oslovených předmětů a taktéž za pomoci fotografie jeho samotného. Před svou smrtí pak také prý řekl: *„Nebudu tu už dlouho mezi vámi. Ale i když tu nebudu, budu s vámi přesto. Mohu vám ještě pomáhat. Myslete na to. (..)Všichni lidé musí zemřít, já taky. Tělo bude položeno do země, ale já mrtvý nebudu. Kdo mne zavolá, pro toho tady budu a budu pomáhat i nadále. Ale pak tu pomoc a vyléčení zažije každý sám ze sebe.“*¹²³

4.2 Kruh přátel Bruna Gröninga

4.2.1 Historie společnosti a její organizační struktura

Následovatelé odkazu Bruna Gröninga – takzvaní „přátelé“ či „pomoc hledající“ se sdružují do organizace pod českým názvem Kruh přátel Bruna Gröninga – Kruh pro duchovní pomoc v životě. Skupina se navenek

¹²⁰ Gröning cit. in Eich 2008, s. 67.

¹²¹ Häusler 1998, s. 33.

¹²² Kamp 2008, s. 190.

prezentuje jako léčitelský kult, jak dokazují letáčky s nápisy: „*Revoluce v lékařství*“, „*Pomoc od drog*“, „*Pomoc a uzdravení duchovní cestou – lékařsky prokazatelné*“ a sám Bruno Gröning je Kruhem přátel prezentován jako léčitel, jehož zázračným působením slepí znovu vidí a ochrnutí opět vstávají z vozíků.

Založení Kruhu přátel Bruna Gröninga – Kruhu pro duchovní pomoc v životě ¹²⁴ datován do roku 1979 a spojen se jménem jeho zakladatelky Grete Häuslerové. Němka Grete Häuslerová žila mezi lety 1922 – 2007 a sama se s Gröningem setkala v roce 1950. Při tomto setkání se podle svých slov vyléčila ze tří nevléčitelných nemocí, jež ji trápily, což ji přesvědčilo k tomu, aby se stala jeho úzkou spolupracovnicí.¹²⁵ K založení Kruhu přátel ji prý vedla skutečnost, že i po jeho smrti v roce 1959, stále docházelo a (dodnes prý dochází) k zázračným uzdravením skrze jeho obrazy, oslovené předměty a přijímání *Heilstromu*.¹²⁶ Grete Häuslerová stála v čele spolku až do své smrti v roce 2007, kdy převzal vedení společenství její syn Dieter Häusler, jež je doposud vedoucím společnosti.

V názvu samotné skupiny se objevuje symbolika kruhu, neboť podle slov zakladatelky „*označení Kruh přátel je vystihující, neboť se jedná o volné sloučení lidí, kteří následují jednou poznaným ideálům a pěstují vzájemné přátelské styky.*“¹²⁷ Kruh přátel má podle dostupných informací slov několik tisíc až desetitisíc členů nejen v Německu, ale i po celém světě, avšak přesný počet členů jak v České republice, tak celosvětově autorce není znám. Nicméně v dialektické debatě o počtu členů zde existují i kritiky zpochybňující velikost společenství a počet členů. Podle německého historika Winfrieda Müllera (2009) údajně skupina nemá více

¹²³ Ibid., s. 350.

¹²⁴ V německém originále se Kruh přátel Bruna Gröninga nazývá Kreis für Geistige Lebenshilfe.

¹²⁵ Viz. rozhovor s Grete Häuslerovou v dokumentárním filmu *Fenomén Bruno Gröning*.

¹²⁶ Häusler 2001.

¹²⁷ Cit. 15. 4. 2012 z <http://www.bruno-groening.org/tsch/ueberblick/defaultueberblick.htm>

jak tři tisíce členů a skrze celosvětovou reklamu na internetu je údajně zřetelná snaha skupiny činit se větší, než doopravdy je.¹²⁸ Naopak podle švýcarského teologa Otto Schmida (1998) existuje celosvětově okolo sedmi set společenství, která čítají přes třicet tisíc členů, neboli „přátel Bruna Gröninga.“¹²⁹

K prezentaci společenství dochází kromě místní misijní činnosti prostřednictvím letáčků a plakátů zejména skrze vlastní webové stránky, kde zájemce může nalézt základní informace jak o zázračném léčiteli samotném, tak o veškerých činnostech Kruhu přátel. Taktéž je možno na webových stránkách v případě zájmu kontaktovat Kruh přátel a vyhledat adresy na zástupce v jednotlivých zemích světa.¹³⁰ Takovýchto adres pro každou jednotlivou zemi se na webových stránkách nachází přibližně sto šedesát. Taktéž samy webové stránky jsou přístupné ve třiceti světových jazycích.

V zemi, kde se nachází dostatečný počet zájemců, usilují „Gröningovi přátelé“ o vytvoření tzv. místních společenství, například, v rámci jednotlivých měst.¹³¹ V čele těchto skupin stojí pověřené osoby, tzv. vedoucí, jež podléhají současnému vedoucímu celého Kruhu přátel – tedy Dieteru Häuslerovi. Nutno podotknout, že sami vedoucí místních společenství jsou speciálně vyškolení na mimořádných setkáních určených pouze pro ně, kde společně koordinují stávající úkoly. To znamená, že obsah přednášek je řízen a standardizován pro všechna společenství stejně; není to tedy tak, že by si každý vedoucí mohl přednášet učení Bruna Gröninga dle své libosti podle vlastního výkladového klíče.

¹²⁸ Müller 2009.

¹²⁹ Schmid 1998.

¹³⁰ Na stránkách <http://www.bruno-groening.org/tsch/contact/defaultcontact.htm> lze najít kontaktní adresy na členy *Kruhu přátel* v jednotlivých zemích.

¹³¹ Místním společenstvím je míněno konkrétní uskupení v konkrétním místě. Tzn. v našem případě existuje jedno místní společenství v Č. Budějovicích a jedno v Plzni.

Dle dostupných informací v České republice existují společenství ve větších městech jako je Praha, Brno, Plzeň, České Budějovice, Tábor, Ostrava, apod. V rámci Kruhu přátel existují kromě společenství pro dospělé i skupiny sdružující do svých řad mládež a mladé lidi (s odkazy na pomoc s drogami či problémy v dospívání), či rodiny s malými dětmi. Pro lékaře a vědce je pak k dispozici tzv. Lékařská odborně – vědecká skupina¹³² (založena v roce 1992), jež sdružuje lékaře a jejíž snahou je odborná lékařská dokumentace tzv. zpráv o úspěchu¹³³ dokládající pomocí lékařsky potvrzených zpráv vyléčení z některých chorob, které byly současnou medicínou považovány na nevyléčitelné. Jejím zakladatelem je dlouholetý člen společenství MUDr. Mathias Kamp. Ovšem je nezbytné zmínit skutečnost, na kterou poukazuje W. Müller (2009) a to, že akademický titul nemusí automaticky zajišťovat věrohodnost nějakého tvrzení. Podle Müllera se MUDr. Kamp v rámci Kruhu přátel profiluje jakožto osoba zaštiťující seriózitu a průkaznost vyléčení, a k tomuto účelu je zde využíván právě akademický doktorský titul. Skutečností ovšem je, že zaznamenávání těchto zpráv o úspěchu, neboli zpráv o vyléčení duchovní cestou je jednou z nejvíce zjevných snah celého seskupení Kruhu přátel a existuje nespočetné množství jakýchsi kazuistik zaznamenaných v publikacích vydávaných Kruhem přátel, tzn. v knihách, věstnících, letácích a jiných dokumentech nějak souvisejících s Brunem Gröningem. Tyto kazuistiky se skládají z příběhů

¹³² V německém originále vystupuje Lékařská odborně – vědecká skupina pod názvem Medizinisch – Wissenschaftliche Fachgruppe, zkráceně MWF.

¹³³ V Kruhu přátel je snaha vyléčená onemocnění či odstranění jiných problémů pomocí léčivé síly pečlivě zaznamenávat. Ten, kdo se tímto způsobem vyléčí, poskytne členovi společenství pověřenému kolekcí zpráv o uzdravení lékařské dokumentace materiály dokládající, že příslušná nemoc již není v těle pacienta přítomna a celé toto se pečlivě zaznamená a později publikuje v některé z tiskovin vydávané nakladatelstvím Grete Häusler. Tato svědectví jsou nazývána *zprávami o úspěchu* a o jedincích, kteří se pomocí *Heilstromu* vyléčili je hovořeno způsobem, že „*obdrželi uzdravení.*“ (viz např. Häusler 2011). (Ačkoliv je nutné poznamenat, že užívání slova *obdržet* zrovna v této podobě může také být pouze důsledkem amatérského překladu z němčiny, neboť jak je známo, překlady jsou tvořeny neprofesionálními členy z řad členů. Pozn. tato činnost je samozřejmě dobrovolná a žádný člen není nijak násilně nucen či jinak podmiňován, aby tato potvrzení dokládal, vzhledem k tomu, že Kruh existuje právě proto, aby se lidé naučili přijímat a využívat léčebný proud, je zde přímo členy vyvíjena velká aktivita tato potvrzení dokládat a taktéž i jiným způsobem referovat o účincích Heilstromu na setkáních referovat. Více k tomuto tématu kapitola 4.2.2.

lidí, kteří trpěli nějakou nemocí, s níž si medicína nevěděla rady a lékaři ji klasifikovali jako nevyléčitelnou. Tito lidé zde popisují průběh a symptomy své nemoci a poté zmiňují jakým způsobem u nich po nějaké době od uvedení do učení Bruna Gröninga došlo k uzdravení.

Vstup do Kruhu přátel je podmíněn participací na úvodní hodině, kde jsou účastníci seznámeni s tím, kdo byl Bruno Gröning a taktéž jsou uvedeni do základních konceptů Gröningova učení. Po tomto úvodu na konci hodiny se potenciální člen může rozhodnout, zdali se chce stát právoplatnou součástí skupiny a docházet dále na setkání. Toto členství není podle slov příslušných vedoucích ničím zavazující, nevzniká žádná povinnost finančních příspěvků ani participace.¹³⁴ Pokud se jedinec rozhodne v Kruhu přátel již dále neparticipovat, není povinen se nijak odhlašovat, ani není vyžadována jiná formální forma odchodu. Každému, kdo se takto přihlásí k členství, i přestože se již na další setkání nemusí dostavit, je ale přesto čtyřikrát ročně zdarma zasílán tzv. *Školící dopis*.¹³⁵

Chod místních společenství, či celého Kruhu přátel Bruna Gröninga jako celku je financován z dobrovolných darů. Na každém setkání je přítomna krabička, kam člen může vhodit takovou peněžní částku, jakou on sám uzná za vhodné. Poté je mu vypsáno potvrzení o finančním daru, jež je podepsáno jedním libovolným dalším členem (ne vedoucím společenství) a odevzdáno zmocněnci, jež má na starosti finance. Na podobné bázi funguje i „prodej“ knih, CD, DVD, plakátů a kalendářů. Nikým není sdělena přesná cena za jednotlivé položky s tím, že každý by měl hodnotu určit sám podle svého svědomí a podle svých finančních možností. Za služby prováděné pro Kruh přátel také není vyplácen žádný honorář, na setkáních je neustále zdůrazňováno, že všechny příspěvky (ať již finanční, či formou osobní angažovanosti) jsou dobrovolné a nemůže být požadována žádná finanční náhrada. Mezi tyto služby patří

¹³⁴ Viz zúčastněné pozorování (30. 1. 2012, Plzeň).

¹³⁵ O obsahu *Školících dopisů* vydávaných nakladatelstvím Grete Häusler viz níže.

například ujmouti se funkce vedoucí společenství, kolekce a zaznamenávání zpráv o úspěchu, různé druhy překladů do a z cizích jazyků, vyřizování provozních problémů spojených s pronájmy místností kde se konají setkání, či promítání filmů, dále redakce a vydávání tzv. *Úvodních dopisů*, tisk a distribuce letáčků a podobně. Všechny tyto činnosti jsou financovány právě z dobrovolných darů.

V rámci každé země jsou pak členy obsazovány různé funkce na organizačním žebříčku. Existují zde například funkce jako zemský vedoucí pro práci s veřejností, vedoucí úzkého kruhu, pokladník, apod., dále existují překladatelé, jež překládají literaturu a výroční zprávy z různých jazyků, jsou zde členové pověřeni zaznamenáváním zpráv o úspěchu, finančními záležitostmi, péčí o tzv. „prodejní pult“, který zahrnuje knihy, DVD, CD, plakáty, pohlednice, kalendáře apod.

Součástí Kruhu přátel Bruna Gröninga je také nakladatelství již zesnulé zakladatelky, tzv. Grete Häusler Verlag, ve kterém jsou vydávány knihy o Gröningově životě, činnosti a učení, a jehož součástí je také produkce a distribuce dokumentárních filmů, instrumentální hudby, kalendářů, plakátů a fotografií a pohledů s vyobrazením Bruna Gröninga apod.¹³⁶

Pravidelná setkání členů místních společenství se konají jednou za tři týdny a trvají přibližně dvě hodiny. Účelem těchto setkání je převážně kolektivní přijímání léčivé síly a četba projevů Bruna Gröninga, Grete Häuslerové či jejího syna Dietera Häuslera, a pak také vyměňování si zkušeností s příjmem a účinky *Heilstromu*. Mimo jiné je pak přijímání léčebného proudu celosvětově stanoveno na každý den v 9:00 ráno a 21:00 večer. To znamená, že pokud člen Kruhu přátel může a je ochoten

¹³⁶ Knihy o Bruno Gröningovi jsou na webových stránkách nakladatelství k dispozici v němčině, angličtině, francouzštině, nizozemštině, polštině a španělštině. Do češtiny přeložené knihy nejsou touto cestou dostupné. Přístup k českým knihám existuje pouze prostřednictvím přímého kontaktu s *Kruhem přátel* v místním společenství. Blíže viz kap. 4.2.2

přijímat *Heilstrom*, může se napojit (tzv. *einstellen*), neboť pokud se napojí více lidí ve stejnou chvíli, účinek Božího proudu se znásobí. „*Síla se zesiluje, když se einstellen více lidí zároveň. My jsme zvolili 9:00 a 21:00 a myšlenkově se spojujeme.*“¹³⁷

Mimo tato setkávání na místním společenství má Kruh přátel Bruna Gröninga bohatý program po celý rok, kdy se konají různá zasedání, jak v Čechách, v různých zemích Evropy, ale i světa.¹³⁸ Jednou z největších událostí, co se setkávání členů týče je ale tzv. letní putovní týden v rakouském Filzmoosu. Jedná se vcelku o čtyřtýdenní událost, kdy členové přijíždějí po týdenních turnusech, aby společně prožili jeden týden výlety po horách a společným přijímáním *Heilstromu*. K tomuto putovnímu týdnu se samozřejmě vážou i jiné druhy aktivit, než jen pobyt v přírodě. Jsou jimi také například semináře na různá témata, přednes básní a podobně. Týdenní turnusy jsou rozděleny tematicky podle toho, zda je turnus určen pro dospělé, mládež, či rodiny s dětmi. V ostatních zemích se koná obdoba těchto putovních setkání s trváním jeden týden, jichž se účastní členové, kteří se například do Filzmoosu z nějakých důvodů nemohou dostavit. Například v Čechách se takto koná putovní týden v Beskydech na přelomu července a srpna.

Kruhem přátel vydávaný věstník, zasílaný všem členům čtyřikrát do roka, je převážně svědectvím o průběhu těchto setkávání během putovních dní, či jiných zasedání kdekoliv ve světě. Tyto věstníky nazývané *Školící dopisy* obsahují množství fotografií z těchto setkávání, a dále jsou obsahem například děkovné dopisy členů *Kruhu přátel*, jimž se dostalo vyléčení pomocí *Heilstromu*. Převažují zejména tyto příběhy obyčejných lidí, výčet nemocí a průběh vyléčení. Dále věstníky také

¹³⁷ Häusler 2001, s. 35.

¹³⁸ Pro představu o frekvenci těchto setkání v Čechách či v jiných zemích Evropské Unie se v první polovině roku 2012 koná či konalo pět zasedání za různým účelem (např. 17. – 18. 3. se konalo v rakouském Geseke zasedání s tématem: práce s tiskem a veřejností, či 16. – 17. 6. se ve Vídni bude konat jarní zasedání pro mládež. (Viz. informační letáček získaný při terénním výzkumu dne 20.2.2012 v Plzni).

obsahují například oslavné básně sepsaných členy společenství, úryvky dopisů, které psal Bruno Gröning svým „pomoc hledajícím přátelům“, či projevy Dietera Häuslera, jeho matky či dalších vyšších představitelů Kruhu přátel. V podstatě je vítán příspěvek každého člena, který je ochoten a schopen něčím přispět a celé toto dílo je tedy kolektivní prací.

Taktéž většina knih vydávaná nakladatelstvím Grete Häusler je sepsána některými z členů za účelem popsat útrapy, život a učení Bruna Gröninga, zkolektovat jeho ústní projevy do psané podoby, prokázat účinnost Heilstromu a podělit se o své zkušenosti a zážitky s účinkováním léčebného proudu.¹³⁹

4.2.2 Náboženská ideologie a praxe

Účelem založení Kruhu přátel Bruna Gröninga bylo šíření jeho myšlenek k co největšímu počtu trpících, a také udržení tohoto odkazu v čase. Členové Kruhu přátel se tedy pravidelně scházejí, aby společně přijímali *Heilstrom* (protože čím více lidí jej ve stejný čas přijímá, tím je jeho účinek silnější), a také aby se podělili o své zkušenosti a hlouběji porozuměli učení Bruna Gröninga. Na setkáních se členové většinou oslovují křestním jménem (v případě, že se osobně znají a tykají si), anebo příjmením (v případě, že se neznají a vykají si.) Pokud vedoucí při svém projevu mluví ke všem zároveň, jsou oslovováni většinou jako „přátelé“. Věkové a genderové složení členů v mnou studovaných společenstvích se lišilo v jednotlivých městech pouze málo, převažovaly spíše ženy důchodového či produktivního věku. Muži se setkání účastnili velmi poskrovnu a taktéž byli spíše staršího věku, nicméně vyskytly se i dvě výjimky, kdy jsem zaznamenala věk asi kolem třiceti let.

¹³⁹ Jedním z příkladů této snahy o zprostředkování účinků Božího proudu je nově vydaná kniha *1001 Cesta: Bruno Gröning v denících mladých lidí*, ve které se píše zejména o mladých, či dospívajících lidech, kteří trpěli nějakou formou deprese či úzkosti, závislostí na drogách, nespokojeností sami se sebou,

Obsah převážné většiny setkání sestává z interpretace filozofie Brunova učení, přijímání léčebné síly, odevzdávání špatných charakterových vlastností a vzájemného vyprávění si zkušeností s přijímáním Gröningova proudu. Často bylo hovořeno o povaze *Heilstromu* a objasňováno, jakých podob může dobrá léčivá síla nabývat a jak může být člověku prospěšná, pomineme – li její využití pouze jako prostředku k navrácení zdraví. Přijímání *Heilstromu* se totiž nemusí omezovat pouze na vyléčení z nějaké nemoci, ale lze o něj požádat také pro osobní prospěch a „*dokonce ani není třeba být skromný.*“¹⁴⁰

Co je ale třeba při tomto žádání o léčebnou sílu ve svůj (ať již jakýkoliv) prospěch, je být upřímný a v srdci čistý, bez zlých úmyslů. Pokud máme zlé úmysly a negativní myšlenky, *Heilstrom* jednoduše nebude fungovat. Nezáleží tedy na tom, zda o *Boží sílu* žádáme v souvislosti s naším tělem, či s našimi činy. Zde tedy, jak je zřejmé, učení Bruna Gröninga a jeho koncept *Heilstromu* dostává zcela nový rozměr a tato koncepce možnosti žádat i něco jiného, než pouze sílu pro vyléčení jej rozšiřuje i za hranice nemoci a lidského těla vůbec. Zároveň je tímto Gröningovo učení zpřístupněno i lidem bez zjevných zdravotních obtíží. Na tomto příkladu je zřejmé, že ač se spolek primárně prezentuje jako léčitelský kult a je zde zřetelná snaha o lékařskou průkaznost vyléčení nevléčitelných nemocí, učení je rozšířeno i za tyto hranice nemoci do běžného každodenního života.

Zde je z mého pohledu patrný mírný odklon od obecné filozofie, kterou hlásal Bruno, neboť v námi prostudované literatuře není o tomto konkrétním přístupu k čerpání *Heilstromu* zmíněno. Gröningův výklad směřuje spíše k zachování či znovuobnovení zdraví a napravení člověka k lepšímu, nežli k materiálnímu blahobytu. Avšak zároveň je koncepce jeho filozofie na tak generalizované úrovni, že se zdá být aplikovatelný na

problémy v rodině, ale i nemocí, a je zde popisována jejich cesta ke Gröningovi a jeho Božímu proudu, za jehož pomoci se podle svých slov obtíží zbavili. (viz Eich 2011)

všechny oblasti lidského života, tzn., že se nemusí vztahovat pouze na tělo a ducha a tedy celá tato koncepce nabízí velký prostor pro subjektivní interpretaci.

Kromě praktické filozofické explikace charakterových vlastností *Heilstromu* a způsobů jeho využití byla náplň setkání dále vedena směrem k tomu, aby se sami zúčastnění začali podělovat o své každodenní „malé zázraky“ jichž se jim pomocí Gröninga, resp. jeho *Heilstromu* dostalo. Z tohoto výkladu můžeme odvodit, že pravidelná setkání členů slouží primárně právě ke kolektivnímu sdílení pocitů při přijímání síly z vesmíru a taktéž jakémusi vzájemnému utvrzování se v tom, že *Heilstrom* účinkuje a to právě prostřednictvím těchto malých příběhů obyčejných lidí o zázracích, jimž se dostalo požehnání přijmout léčivý Boží proud.¹⁴¹

Ve spojitosti s přijímáním léčivé síly je také zřetelná velmi silná vazba na Gröninga jako na zprostředkovatele a původce svého léčebného proudu. Zdá se, že Gröning je jaksi zbožštěn, či stavěn na druhé místo pod Boha, jako jeho nejbližší pomocník. V *Úvodu do učení Bruna Gröninga* se píše: „*Jestliže poprosíte Boha, pak On vám vyšle Heilstrom. Prostřednictvím Bruna Gröninga dostanete přímé spojení.*“¹⁴² Abychom pochopili hlouběji silnou vazbu stoupenců ke svému léčiteli vyznačující se velmi silnou ikonodulií, je nutno vzít v úvahu ještě jeden aspekt Gröningova života a smrti. Gröning totiž údajně před svou smrtí pronesl: „*Všichni lidé musí zemřít, já taky. Tělo bude položeno do země, ale já mrtvý nebudu. Kdo mne zavolá, pro toho budu tady a budu pomáhat i nadále. (..)*“¹⁴³ Dále je ještě důležité zmínit zejména popud, díky kterému Grete Häusler v roce 1979 *Kruh přátel* založila – bylo to zejména z důvodů, že údajně i po Gröningově smrti nepřestalo docházet

¹⁴⁰ Zúčastněné pozorování (České Budějovice, 27. 3. 2012)

¹⁴¹ Konkrétní příklad účinků *Heilstromu* viz níže.

¹⁴² Häusler 2001, s. 9.

¹⁴³ Gröning cit. in Kamp 2008, s. 350.

k uzdravování. Nyní tedy může být osvětlen ten tajemný okamžik, kdy se jedinec neznalý místních poměrů může dotazovat po původu a účelu všudypřítomné Gröningovy fotografie, jež na žádném setkání a za žádných podmínek nechyběla. Jeho zobrazování je velmi časté na titulních stranách knih, informačních brožurek a náborových letáčcích. Na setkáních jsou na prodej různé velikosti Gröningových fotografií, od těch malých, do peněženky, přes velikosti pohlednice, až k těm velkoformátovým velikosti filmového plakátu.

K této, vždy na zdi přítomné, fotografii se při přijímání *Heilstromu* mnozí obracejí s prosbou: „*Prosím Bruno vezmi si...*“ (např. moje špatné vlastnosti, špatné myšlenky, apod.), nebo: „*Prosím Bruno dej mi...*“ (např. sílu, zdraví, lásku). Toto obracení se k němu má své odůvodnění. Za prvé on sám prý řekl: „*Dejte mi svou nemoc, odevzdejte mi všechno zlé*“¹⁴⁴ a za druhé, jak již bylo řečeno výše, před svou smrtí údajně předpověděl, že *Heilstrom* zde bude stále přítomen pro toho, kdo jej bude chtít přijmout. Všudypřítomná fotografie tedy slouží jako jakýsi katalyzátor. Na jedné straně se členové na setkáních v průběhu přijímání *Heilstromu* ke Gröningově fotografii vztahují a žádají jej o *Heilstrom*, a na druhou stranu je zde i možnost Brunovi odevzdat vše negativní, své negativní charakterové vlastnosti.

Ovšem zde je nutné poukázat na skutečnost, že sám Gröning ve svých projevech své následovníky nijak nenabádal, aby se modlili přímo k němu, či jej nějakým způsobem uctívali. Jak již bylo zmíněno výše, sám se nazýval pouze „*malým Božím pomocníkem*.“¹⁴⁵ Viz také jeho slova v *Úvodním spise* od Grete Häuslerové: „*Pak prostě Boha, aby pomohl. (..) Satan je mocný, ale Bůh je všemocný. Přijměte víru, že Bůh je největší lékař a důvěřujte a věřte, že Boží síla pomáhá a léčí!*“¹⁴⁶. Na jednu stranu tedy sám Gröning se tedy výhradně vztahoval k Bohu, kdežto jeho

¹⁴⁴ Ibid. s. 270.

¹⁴⁵ Kamp 2008. s. 37.

následovníci se vztahují k samotné osobě Bruna Gröninga s předpokladem, že on přišel s tímto učením a že on je prostředníkem mezi lidmi a Bohem, a je jakýmsi mostem, přes nějž se lidé mohou dostat zpět k Bohu.

Kromě fotografií léčitele samotného jsou k dostání i snímky přírody, zejména hor, moří, vodopádů a detailních záběrů květin. Tyto fotografie slouží k nabíjení se pozitivní energií z přírody, k níž měl Gröning velmi úzký vztah a ve svém učení často zdůrazňoval, že se člověk od přírody (a tím i od Boha) vzdálil.¹⁴⁷

Pro ilustraci si nyní na jednom konkrétním příkladu shromáždění Kruhu přátel ukažme stručný průběh shromáždění. Setkání se konala v pronajatých místnostech některých škol, či jiných veřejných budov, jež mají k dispozici nějakou konferenční místnost. Avšak po každé sešlosti bylo nutné místnost opět uvést do původního stavu a nebylo možné zde materiály určené k „prodeji“ zanechat do příště. Při jakékoli akci Kruhu přátel (např. pravidelné shromáždění, úvodní hodina, promítání dokumentu o Bruno Gröningovi) byla na zdi vždy přítomna Brunova fotografie. Druhým atributem, jež nikdy nechyběl, byl tzv. „prodejní pult“, na kterém byl vystavena nabídka materiálu vydávaném nakladatelství Grete Häusler. Hlavním řečníkem vždy byla vedoucí toho kterého místního společenství, která ale vždy byla doprovázena svou společnicí, jež seděla zcela vzadu a měla na starosti přehrávání hudby při přijímání *Heilstromu*.

Nejprve byli členové přivítáni, bylo krátce pohovořeno o misijní činnosti a rozdány letáčky, které případně mohou předat někomu, koho potkají, a o kom se domnívají, že by mu Bruno Gröning mohl pomoci a v rámci tohoto hovoru byl poskytnut prostor pro toho, kdo měl nějakou zkušenost s rozdáváním těchto letáčků. Například jedna účastnice

¹⁴⁶ Häusler 2001, s. 9.

v Českých Budějovicích prý dala letáček jednomu bezdomovci, který se prý napříště na setkání opravdu objevil. V této souvislosti byl také čten děkovný dopis jedné z členek ze společenství z jiného města, kde bylo taktéž pojednáváno o příběhu bezdomovce, který začal do společenství docházet, později se přidala i jeho žena a tento člověk údajně opět našel smysl života a již nežije jako bezdomovec a dokonce má prý již dítě.

Po tématu misijní činnosti následovalo řešení provozních činností (například zdali všem vyhovuje čas setkávání a podobně). Poté se vždy zpívá jedna z mnoha oslavných či děkovných písní složených některým z členů Kruhu přátel, načež je pronesena vedoucí společenství, která zároveň řídí průběh každého setkání, prosba přímo k Brunovi, skrze již je žádán o *Heilstrom* a dobro pro naši Zemi, přírodu, zvířata, rostliny, lidi, přátele, příbuzné i nás samotné. Po této prosbě byl na řadě poslech instrumentální hudby (opět složené některým z hudebně nadaných stoupenců) spojený s přijímáním léčivého *Božího proudu*. Po tomto úvodu byly předčítány úryvky z některého z projevů Bruno Gröninga, Grete Häuslerové či Dietera Häuslera vysvětlující či uvádějící do praxe některé aspekty Gröningova učení. Na jednom konkrétním setkání¹⁴⁸ byl například probírán charakter a povaha špatných lidských vlastností tak, jak na ně Gröning upozorňoval, konkrétně úzkoprsosti a toho, jak nebýt sebestředný a nemyslet si, že „já jsem něco více než ostatní.“¹⁴⁹ Prostor byl také věnován příběhům o různých projevech účinků *Heilstromu* a to jak prostřednictvím přečtení nějakého dopisu, či převyprávěním příběhu, tak i konkrétním vyprávěním některého z členů přímo na setkání. Mezi typické příklady účinků Brunova proudu patřilo například zlepšení počasí, zlepšení mezilidských vztahů, vyřešení nějakého problému, zlepšení finanční situace a v neposlední řadě také vyléčení, anebo alespoň výrazné zlepšení zdravotního stavu. Jako jeden příklad za všechny

¹⁴⁷ Viz. Kamp 2008, Häusler 2001, zúčastněné pozorování (České Budějovice, 30. 1. 2012).

¹⁴⁸ Viz zúčastněné pozorování (České Budějovice, 27. 3. 2012)

¹⁴⁹ Viz zúčastněné pozorování (České Budějovice, 27.3. 2012)

můžeme uvést příklad paní, která pracuje se seniory v domově důchodců a zajišťuje pro ně jakési zájezdové cesty po Evropě. V rámci tohoto domova důchodců je ale třeba zajistit financování pomocí dotací. Od té doby, co tato paní prosí o *Heilstrom* za své seniory, jsou podle ní dotace na zájezdové cesty celkově vyšší. Úspěšnost žádostí je tedy dle ní způsobena přijímáním *Heilstromu*. Jiný podobný příběh souvisí s roznášením letáčků na připravované promítání dokumentu *Fenomén Bruno Gröning* po celém městě. V den, kdy se mělo roznášení konat, nebylo počasí dobré. Členové, jež se roznášení účastnili tedy prosili Bruna o *Heilstrom* a dle vyprávění členky se počasí na tu dobu, kdy proběhlo rozdávání, umoudřilo. V rámci Kruhu bylo také vysloveno přání, aby se ti členi, jež se pravidelně scházejí, začali vzájemně lépe poznávat a nebyli si tak cizí. Na základě toho bylo tedy dohodnuto, že každé sezení vždy vystoupí jeden člen nebo členka a krátce pohovoří o tom, jak se do Kruhu přátel dozvěděla, jaké pohnutky ji či jeho vedly k participaci a co mu účast v Kruhu přináší.

Ke konci sezení byl opět přijímán léčivý proud a vznášena prosba ke Gröningovi a v tuto chvíli byl Bruno žádán o odejmutí našich špatných vlastností, jako je závist, lenost, lež, nenávist a podobně, přičemž tyto charakteristiky byly vyslovovány nahlas vedoucí společností. Poté je ještě každý účastník vyzván k tomu, aby ještě v duchu sám pro sebe pronesl, o co Bruna žádá, či co by si přál od Bruna odejmout. Pokud někdo měl zájem, mohl vyslovit svou modlitbu nahlas. Ta pak zněla asi takto: „*Prosím o Heilstrom pro...*“¹⁵⁰. Poté následoval opět poslech hudby a přijímání *Heilstromu*. Tímto byla schůzka považována za ukončenou a byl poskytnut prostor pro vyřizování provozních věcí, vypisování potvrzení o finančním daru, distribuce knih a hudby či zodpovídány různé dotazy. Účastníci setkání se také ještě stále podělovali o své dojmy a o to, jak na každého jednotlivce konkrétně *Heilstrom* působí.

¹⁵⁰ Viz zúčastněné pozorování (České Budějovice, 27.3.2012; Plzeň 2.4. 2012)

5 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo popsat ideologii a fungování náboženské společnosti Kruh přátel Bruna Gröninga se zvláštním zřetelem na fenomén duchovního léčitelství. Práce má kvalitativní charakter a je založena zčásti na etnografickém terénním výzkumu za využití metody zúčastněného pozorování, a zčásti na kvalitativní analýze a interpretaci primárních a sekundárních pramenů.

Bakalářská práce byla rozdělena na dva oddíly – teoretický a empirický. V teoretické části jsme si nejprve vymezili pojmy, jichž tato práce užívala a dále byla pozornost zaměřena zejména na příčiny vzestupu nových náboženských hnutí v Evropě. Nastínili jsme zde postupný proces vývoje náboženského myšlení počínající sekularizací a směřující k postupné proměně pojetí religiozity ústící v její přechod ze sféry veřejné do oblasti soukromí. Kromě popisu historických procesů vývoje náboženského myšlení byly osvětleny také procesy náboženského jednání v rovině sociálně psychologické – jinými slovy byly popsány důvody a příčiny vzestupu nových náboženských hnutí z individuální perspektivy jako jedné z možných strategií, jak se vyrovnat se současným děním ve světě. V teoretické části bylo dále pro ilustraci povahy nových náboženských hnutí nastíněno jejich klasifikační dělení se zřetelem na zasazení námi studovaného náboženského uskupení do tohoto kontextu. V poslední řadě jsme nemohli opominout popsat fenomén duchovního léčitelství a popsat základní charakteristiky, na kterých tento koncept stojí. Podrobněji zde byl rozpracován zejména Weberovo pojetí tzv. charismatického panství jako jedné z důležitých vlastností duchovního léčitele.

Hlavní přínos mé práce spatřuji zejména v empirické části založené zčásti na terénním výzkumu a zčásti na studiu primární a sekundární literatury. Pozornost byla věnována jednak samotné osobě Bruna

Gröninga, jeho biografii a interpretaci základních konceptů, s nimiž vystoupil, a dále se práce zabývala popisem náboženské ideologie a praxe následovníků sdružujících se do společnosti Kruh přátel Bruna Gröninga. Po teoretickém úvodu do života a učení Bruna Gröninga a podrobném popisu organizace společnosti byla pozornost věnována zejména detailnímu etnografickému popisu náboženské ideologie a činnosti Kruhu přátel Bruna Gröninga. Díky tomuto podrobnému popisu přináší předkládaná práce bližší pohled na proces fungování tzv. charismatizace vůdce na konkrétním příkladu osoby Bruna Gröninga a je také umožněno zasazení této skupiny do celkového kontextu nových náboženských hnutí.

Je ale taktéž potřeba poukázat na meze této bakalářské práce. I přes mou dílčí snahu zde stále čeká mnoho neprobádaného materiálu na zpracování, který nemohl být vzhledem k časovému omezení a taktéž k rozsahu a úrovni této práce hlouběji rozpracován. Tato práce je tedy s nadsázkou řečeno pouhou „špičkou ledovce“ skrývající obrovský potenciál čekající na další zpracování. Ovšem nezkušený výzkumník – antropolog před vstupem do terénu nemůže tušit, a často je překvapen, jaké obrovské možnosti se mu malým krůčkem do neznáma otevrou. Proto je zde stále velký prostor nejen prohloubit a zpřesnit terénní výzkum, který by měl ideálně, trvat alespoň jeden rok, Ráda bych tak na poli diplomové práce toto téma zpracovala hlouběji a zaměřila se na výzkum interpersonálních vztahů v rámci společenství, podrobnou biografii členů, srovnání více kongregací v rámci České republiky apod. Avšak i přesto, že je tedy práce spíše úvodem do činnosti a ideologie Kruhu přátel Bruna Gröninga, nežli vyčerpávajícím výkladem veškerých aspektů spojených s jeho chodem a činností, pevně věřím, že dokázala alespoň částečně přiblížit základní atributy jejich filozofie a fungování tohoto hnutí.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

Barett, David. 1998. *Sekty, kulty a alternativní náboženství*. Praha: Ivo Železný.

Bowie, Fiona. 2008. *Antropologie náboženství*. Praha: Portál.

Brugger, Walter. 1994. *Filozofický slovník*. Praha: Naše Vojsko.

Durkheim, Émile. 2002. *Elementární formy náboženského života: Systém totemismu v Austrálii*. Praha: Oikúmené.

Eich, Thomas. 2008. *Bruno Gröning – Dávám vám malou životní moudrost, Svazek 3*. Thalmissig: Kreis für Geistige Lebenshilfe e. V.

Eich, Thomas. 2011. *1001 Cesta: Bruno Gröning v denících mladých lidí*. Thalmissig: Kreis für geistige Lebenshilfe e. V.

Harrington, Austin a kol. 2006. *Moderní sociální teorie*. Praha: Portál.

Häusler, Grete. 1991. *Bruno Gröning – uvedení do jeho učení*. Wegberg: Nakladatelství Grete Häuslerové

Häusler, Grete. 2001. *Úvodní spis do učení Bruna Gröninga*. Hennef/Sieg: Kreis für Geistige Lebenshilfe e. V.

Heřt, Jiří a kolektiv autorů. 1995. *Alternativní medicína – možnosti a rizika*. Praha: Grada Publishing

Horyna, Břetislav. 1994. *Úvod do religionistiky*. Praha: ISE.

Kamp, Mathias. 2008. *Bruno Gröning – Revoluce v lékařství*.

kolektiv autorů. 1998. *Filosofický slovník*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc.

Kraus, Jiří a kol. 2009. *Nový akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia.

Lužný, Dušan. 1997. *Nová náboženská hnutí*. Brno: Masarykova univerzita.

Lužný, Dušan. 1999. *Náboženství a moderní společnost*. Brno: Masarykova univerzita.

Neff, Vladimír. 1993. *Filozofický slovník pro samouky*. Praha: Mladá fronta.

Partridge, Christopher H., a Zdeněk Vojtíšek, (eds). 2006. *Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita*. Praha: Knižní klub.

Říčan, Pavel. 2002. *Psychologie náboženství*. Praha: Portál.

Štampach, Ivan O. 2008. *Přehled religionistiky*. Praha: Portál.

Tycho, A. P. 2001. *Tak mnoho cest*. Olomouc: Spolek moravských nakladatelů.

Václavík, David. 2007. *Sociologie nových náboženských hnutí*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita.

Vojtíšek, Zdeněk. 2004. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Praha: Portál.

Vojtíšek, Zdeněk. 2007. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. Praha: Beta Books.

Waardenburg, Jacques. 1997. *Bohové zblízka. Systematický úvod do religionistiky*. Brno: Masarykova univerzita – Georgetown.

Weber, Max. 1998. *Sociologie náboženství*. Praha: Vyšehrad.

Sborníky:

Inglehart, Roman. 1977. *The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles Among Western Publics*. Princeton: Princeton University Press.

Luckmann, Thomas. 1991. „The New and the Old in Religion“, in: Pierre Bourdieu – James S. Coleman (eds.), *Social Theory for a Changing Society*, Boulder – San Francisco – Oxford: Westview Press – New York: Russel Sage Foundation

Weber, Max. 1978. „The Types of Legitimate Domination“, in: *Economy and Society*, Berkeley: Univerzity of California Press.

Weber, Max. 2008. „Protestantská etika a duch kapitalismu.“ In: *Metodologie, sociologie a politika*. Praha 1998.

Wallis, Roy. 1984. *The Elementary forms of the New Religious Life*. Routledge & Kegan Paul.

Elektronické dokumenty:

Lerchenmüller, Helga. 2002. „Die Heilslehre des Bruno Grönings und ihre Vermarktung.“ *Aktion Bildungsinformation e. V.* [online] 3. 12. 2002 III. [cit. 26. 3. 2012]. Dostupné z: <<http://www.abi-ev.de/pdf/in031202.pdf> >.

Müller, Winfried. 2009. „Bruno Gröning und sein Freundeskreis.“ [online] [cit. 25. 3. 2012]. Dostupné z: <<http://www.religio.de/lex/Daten/G/groening.html> >.

Schmid, Otto. 1998. "Bruno Gröning – Freundeskreis." *Evangelische Informationstelle: Kirchen – Sekten – Religionen*. [online] [cit. 25. 3. 2012]. Dostupné z: <<http://www.relinfo.ch/bgf/info.html>>.

Trenkel, Mathias. 1999. „Stichtwort: Bruno Gröning Freundeskreis.“ *Berliner Dialog* [online] 17, 2- 99 [cit. 15. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.religio.de/dialog/299/17_07.htm>.

Webové stránky:

<<http://www.bruno-groening.org/tsch/default.htm>>.

<<http://www.sekty.cz>>.

Filmové dokumenty:

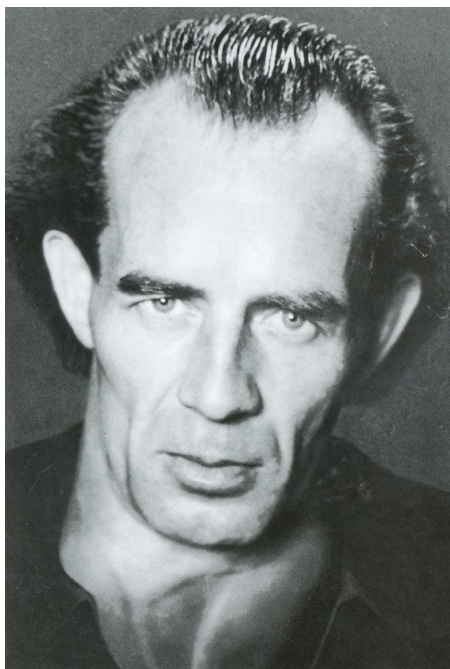
Busse, Thomas. 2003. *Fenomén Bruno Gröning*. Produkce: Grete Häusler GmbH.

7 RESUMÉ

As nowadays the phenomenon of the new religion movements is actual, this bachelor thesis focuses on one of not well known religious movement called Circle of the Bruno Grönings Friends. The Bruno Gröning (1906 – 1959) a founder of german nationality was famous in the 1950's in Germany for his special healing abilities. He was celebrated as a phenomenal healer and came with a conception of a special energy, called *Heilstrom*. In 1979, twenty years after his death the association following his heritage of the Godness flow or energy was founded by one of his devotees Grete Häusler. The main effort of this thesis is to approach the story of deceased Bruno Gröning, to explicate the basic philosophy of his creed and to describe his religious ideology and everyday religious activities of his followers associated in The Circle of the Friends under the guidance of a current leader Dieter Häusler.

8 PŘÍLOHY

Obrázek č. 1. : Bruno Gröning

Obrázek č. 2. : Grete Häuslerová

Obrázek č. 3: informační letáček

**Pomoc a uzdravení
duchovní cestou
prostřednictvím učení
Bruno Gröninga**

– lékařsky prokazatelné –

www.bruno-groening.org

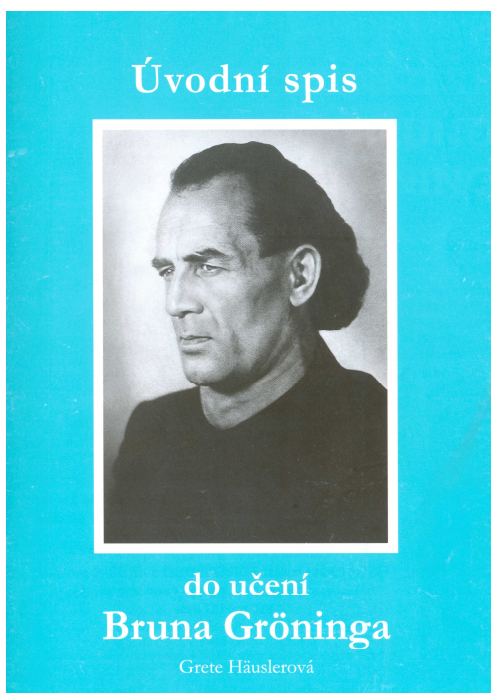
Obrázek č. 4: obsah informačního letáčku

<p>Jednoduchá, přirozená a bezplatná cesta, ověřená lékaři</p> <p>S rostoucím povědomím o celostní medicíně nalézá možnost uzdravení duchovní cestou vzrůstající uznání, a to i v odborných kruzích. Přitom se vynořuje stále znovu jedno jméno: Bruno Gröning (1906 - 1959). Vzbudil v 50. letech pozornost světové veřejnosti mimořádnými úspěchy při uzdravování a zanechal vědění o příjmu duchovní síly, Heilstromu. Četné lékařsky dokumentované zprávy o úspěchu dokládají aktuální účinnost jeho učení.</p> <p>Učení Bruno Gröninga</p> <p>Bruno Gröning</p> <p>Ve vyspělých kulturách lidstva se hovoří po tisíciletí o existenci vyšší síly, která může pomáhat a léčit. Bruno Gröning pojmenoval tuto sílu „Heilstrom“. Srovnával člověka s baterií, která v denním provozu odevzdává energii a musí být stále znovu nabíjena. Jak si každý jednotlivec může pro sebe načerpat novou životní energii, objasňuje Bruno Gröning takto: „Věra v dobro je zde předpokladem stejně jako vůle ke zdraví. Člověk je všude obklopen léčivými vlnami, které jen potřebuje přijmout.“ Podle učení Bruno Gröninga je Bůh největší lékář. Pro něj neexistuje žádná nevyléčitelná nemoc, nýbrž jen lidé, kteří dosud nejsou schopni se otevřít duchovnímu působení. Stále znovu radit: „Nebudte lehkověrní. Přesvědčte se sami!“</p>	<p>Kruh přátel Bruno Gröninga</p> <p>Kruh přátel Bruno Gröninga je celosvětově jedním z největších seskupení pro léčení duchovní cestou. Zde se mohou zájemci a pomoc hledající zdarma naučit přijímat Heilstrom. Přitom se často dějí překvapivá uzdravení, a to i z dlouholetých organických chorob. Také v konfrontaci s množstvím zpráv o úspěchu u dětí, zvířat a rostlin se ukazují domněnky, že uzdravení jsou založena na autosugesci nebo cizí sugesci, jako neudržitelné. Naopak se zde jedná o sledovatelný účinek duchovní léčivé síly, jejíž pozitivní působení ob stojí při zkoumání lékařskými vyšetřovacími metodami.</p> <p>V Kruhu přátel Bruno Gröninga se uskutečňují všechny aktivity bezplatně, všechny náklady se kryjí dobrovolnými příspěvky. Podstatnou součástí učení Bruno Gröninga je zachování svobodné vůle. Každý může Kruh přátel kdykoli opustit; nevznikají finanční ani právní závazky. Neprovádí se zde žádné lékařské poradenství, prohlídky nebo ošetřování.</p> <p>Pomoc i pro mládež</p> <p>Četné zprávy o úspěchu ukazují, že uzdravení duchovní cestou je možné také při závislosti na alkoholu a drogách, při strachu, depresích, frustraci atd. Aby byli podpořeni právě ti, kteří v těchto oblastech potřebují pomoc, existují v Kruhu přátel Bruno Gröninga také společenství mládeže.</p>	<p>Lékařsko-vědecká odborná skupina (MWF)</p> <p>MWF je mezinárodní seskupení několika tisíc lékařů a zástupců ostatních povolání z příbuzných oborů z více než 75 zemí. Zkoumá od roku 1992 uzdravení a pomoci, které se udály duchovní cestou podle učení Bruno Gröninga. Přitom jsou zprávy o úspěchu vědecky doloženy a dokumentovány na základě výsledků vyšetření nezávislými lékaři. V průběhu času vznikl obsáhlý archiv, který tuto práci působivě dokládá. Aby bylo tímto vědáním celosvětově pomoci nemocným a lidem v nouzi, předává MWF své zkušenosti bezplatně zájemcům a kolegům prostřednictvím publikací, pravidelnými přednáškami doma i v zahraničí a konanými odbornými zasedáními.</p> <p>Kontakt na MWF: Vedoucí: MUDr. G. Blättner Haidauer Straße 6 · D-93107 Thalmassing Tel.: +49 (0) 2242 / 9019160 · Fax: .../ 9019161 E-Mail: informw@bruno-groening.org</p> <p>Doporučená literatura: Bruno Gröning – Revoluce v lékařství Lékařská dokumentace od dr. Matthiase Kampa ISBN 978-3-933344-40-3 · www.gi-verlag.de</p> <p>www.bruno-groening.org</p> <p>Zde najdete to podstatné o Bruno Gröningovi, jeho učení, o Kruhu přátel Bruno Gröninga, MWF a také přes 200 zpráv o úspěchu.</p>
--	---	---

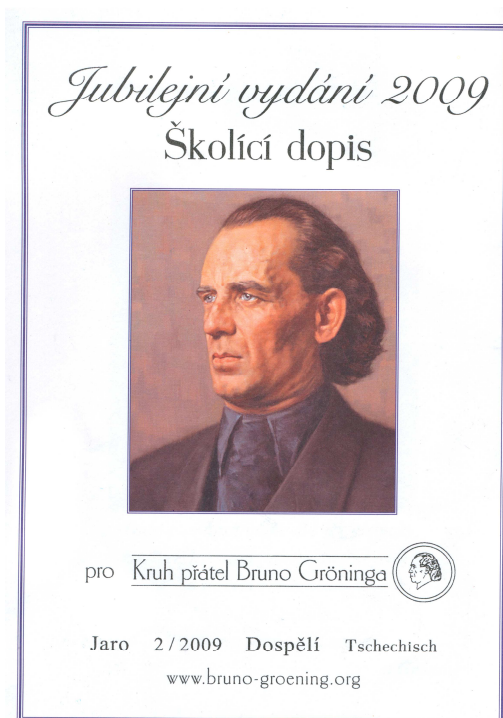
Obrázek číslo 5: pozvání na promítání dokumentu *Fenomén Bruno Gröning*

Obrázek č. 6: obálka publikace *Úvodní spis do učení Bruna Gröninga*

Obrázek č. 7: obálka Školícího dopisu

Obrázek č. 8: obsah Školícího dopisu

<i>Obsah</i> <i>(Inhaltsverzeichnis)</i>	
Milí přátelé Dieter Häusler.....	7
<i>(Liebe Freunde)</i>	
Báseň: K 50. výročí odchodu domů..... Rolf Reinhard.....	9
<i>(Gedicht: 50 Jahre Heimgang)</i>	
Jubilejní rok 2009 Birgit Häusler.....	10
<i>(Jubiläumsjahr 2009)</i>	
Tedy pomáhat může člověk vždycky Thomas Eich.....	11
<i>(Helfen kann man immer)</i>	
Přivítal bych, kdybyste byli zcela k dispoziciInga Pesch.....	12
<i>(Ich würde es begrüßen, wenn Sie sich realis zu Verfügung stellen)</i>	
Může se nám mnohě zdát jako zážrak Burkhard Pesch	15
<i>(Vieles scheint rückblickend wie ein Wunder)</i>	
Blaho se rozprostře po celém světě Anni Pesch.....	18
<i>(Das Heil wird sich auf der ganzen Welt vollziehen)</i>	
Má cesta s Brunem Gröningem Margarethe Mast.....	20
<i>(Mein Weg mit Bruno Gröning)</i>	
A tak může každý člověk jít touto cestou a dosáhnout své spásy Axel Mast.....	22
<i>(Dadurch kann jeder Mensch diesen Weg gehen und sein Heil erlangen)</i>	
Ale člověk byl již předem o tuto svobodu připraven Adeline Weiß.....	23
<i>(Aber der Mensch wurde ja von vornherein um diese Freiheit gebracht)</i>	
20 rokov milosti, lásky a štastia Claudia Karrenbauer.....	25
<i>(20 Jahre Gnade, Liebe und Glück)</i>	
Nic jsem nehledal, ale našel jsem všechno Christian Karrenbauer.....	27
<i>(Nichts gesucht, aber alles gefunden)</i>	
Žil som vtedy sám v domácnosti s mojimi tromi deťmi Johannes Bernstein.....	28
<i>(Ich lebte damals als alleinerziehender Hausmann)</i>	
Ležela jsem v hluboké noci smrti – Ty ses stal mým sluncemInge Winder.....	31
<i>(Ich lag in tiefen Todesnacht – Du wurdest meine Sonne)</i>	
Mnohé sa tak jednoducho na dobré obrátilo nasledovaním učenia a príjmom Heilstromu Yvonne Jud.....	32
<i>(Vieles wurde durch das Befolgen der Lehre und die Aufnahme des Heilstroms einfach so zum Guten gewendet)</i>	
Je to pro mne jeden z největších „klenotů“ Reindis Busse.....	34
<i>(Das ist für mich einer der größten „Juwelen“)</i>	
Do Kruhu přátel jsem se dostala díky modlitběChrista Fortmann.....	35
<i>(Durch mein Gebet fand ich in diesen Freundeskreis)</i>	